

Casa

Gab.

Est.

Tab.

N.º

R

13

13

R

13

13

LOGICA
Aristotelis Stagiritæ.

CONIMBRICÆ.

Nunc denuò diligenti emendatione excusa.

In Officina Antonij de Mariz.

1561.

Antonio do Spirito Santo.
de

ARISTOTELIS
LOGICAE

CONIMBRICAE
In Officina Antonij de Moxa
Anno domini MDCCLXXII

Antoniae de S. Paulo

¶ Porphyrij Hagoge

Argyropylo Byzantio interprete.

¶ PRÆFATIO AD CHRYSAORIVM.

*V*M necessariū sit, Chrysaori, & ad Aristotelis prædicamentorum doctrinam, quidnam genus, quid differentia, quid species, quid proprium, & quid accidens sit cognoscere: cumque & ad diffinitiones etiam assignandas, ac omnino ad diuisiones, demonstrationesq; conficiendas, utilis horum sit contemplatio: breuius enitar tibi ea, quæ apud maiores nostros de his ipsis sunt, tradere, quasi ingressum quendam tibi ad hæc omnia demonstrando. Atq; ab altioribus quidem quæstionibus abstinebo: faciliores autem sic asseram, qualiter nunc quidem tibi accomodatas esse coniecto. Protinus igitur genera quidē & species in rerum natura sint necne, an in solis, nudisq; conceptibus collocentur: & si corpora sint, an expertia corporis: & utrum separabilia sint, an in ipsis sensibilibus, & circa eas subsistant, dicere nunc omittam: quippe cum altissima sit talis tractatio, & alia maiore indigeat perscrutatione. *V*de ipsis verò cæterisq; propositis magis disserendi modo veteres, horumque maxime Peripatetici tractauerunt, recensere nūc, atque ostendere tibi conabor.

PORPHYRII.

DE GENERE.
CAP. PRIMVM.

Idetur itaq; neq; genus, neq; species dici simplici-
ter. Dicitur enim genus, & aliquorum hominum
aggregatio, qui quidem ad vnum quippiam, & in-
ter se habent respectum, qua significatione Hera-
clidarum dicitur genus: quod quidem ex respectu, qui est ab vno,
id est, Hercule, & multitudine eorum qui inter se eam habent
coniunctionem, quæ ab illo profluxit, sic est nūcupatū, vt ab alijs
generibus sit seiunctum. Dicitur & alio modo genus vniuscuius-
q; principium ortus, tam ab eo qui genuit, quam à loco, in quo est
quispiam ortus. Sic enim Orestem quidem à Tantalò, Hylū
autem ab Hercule dicimus genus habere: & rursus Pindarū
quidem Thebanum genere, Platonem autem Atheniensem di-
cimus esse: patria namq; principium est generationis cuiusq;
perinde ac pater. Hoc autem significatum vsurpatius esse vide-
tur: Heraclidæ namque dicuntur, qui genere descendunt ab Her-
cule: & Cecropidæ, qui à Cécrope, & horum quoque p̄pinqui.
Atq; prius sanè genus, generationis cuiusq; principium dici-
tur: postea verò multitudo eorū qui ab vno principio, ceu Her-
cule, profluxerunt: quod quidem à cæteris seiungentes, ac sepa-
rantes, totum Heraclidarum diximus genus. Alio modo dici-
tur genus, id sub quo species collocatur, accepta fortasse similitu-
dine à prioribus vocabuli eius significatis. Nam & principii
quoddam eorum, quæ sub se habet genus, tale est: & prætereā
videtur multitudinem omnem amplecti, quam, scilicet, infra sese
continet.

His

His igitur tribus modis dicitur genus. De tertio verò genere philosophorum est sermo, quod & describentes sic assignarunt: Genus id esse dicentes, quod de pluribus specie differentiibus, hoc ipso quid est prædicatur, ut animal. Eorum enim quæ prædicantur, alia de vno solo dicuntur, ut individua, veluti Socrates, & iste, & istud: alia de pluribus prædicantur, ut genera, species, differentia, propria, & accidentia communiter, sed non cuiquam proprie. Atque genus est (exempli causa) animal: species, homo: differentia, rationale: proprium, risibile: accidens, album, nigrum, sedere. Genus igitur ab hisce quidem, quæ de vno solo dicuntur hoc sanè differt, quòd ipsum de pluribus prædicatur. Ab his autem quæ de pluribus prædicantur, hisce differre videtur. A specie quidem, quòd species & si de pluribus prædicatur, nõ tamè de pluribus specie, sed de pluribus differentiibus numero prædicatur: homo namque qui quidè est species, de Socrate & Platone dicitur, qui non specie, sed numero differunt. At animal, quod est genus, de boue, equo, atque homine prædicatur, quæ & specie, non autem numero solo differunt. A proprio verò, quod proprium quidem de vna specie cuius est proprium, & de individuis hisce, quæ sunt sub illa specie prædicatur: ut risibile, de homine solo, & de singulis hominibus dicitur. Genus autem non de vna specie, sed de pluribus differentiibusque prædicatur. A differentia quoque communibusque accidentibus genus differt: Et enim differentie communiaque accidentia, quæquam de pluribus ac differentiibus specie dicuntur: non tamen ita ut quid sit quidque, sed ut quale quidque sit innuant, dicuntur. Rogitantibus enim quid nam illud sit, de quo hæc dicuntur, genus respondemus: differentias & accide-

PORPHYRII.

tia non respondemus: nō enim de subiectis illa in quid, sed magis
 in quale quid dicuntur. Interroganti namq; quale quid est homo
 rationale dicimus: et quale quid est coruus, nigrū dicimus. Quo-
 rum rationale quidem est differentia, nigrum autem accidens.
 Sed cū quid est homo interrogamur, animal respōdemus, quod
 quidē hominis genus est. Genus igitur, quod de pluribus quidē
 prædicatur, ab indiuiduis, quæ de uno solo dicuntur, differt: quōd
 uerō de pluribus prædicatur specie, differentibus, ab ijs, quæ ut
 species propriae dicuntur differt. Denique quōd quid quidque
 sit dicit, a differentijs, uulgoque accidentibus differt, quorum
 unumquodq; non quid sit, sed quale sit, quomodōue id de quo di-
 citur habeat, dicunt. Nihil igitur uero generis intellectu plus mi-
 nusue memorata generis descriptio habet.

De specie. Caput. II.

Species autem dicitur quidem, & de uniuscuiusque forma
 qua significatione dici solet, præstantissimam formam di-
 gnam esse imperio. Dicitur autē & de eo, quod sub assigna-
 to genere collocatur: qua significatione hominem quidem spe-
 ciem animalis dicere consueuimus, quod quidem est genus, al-
 bum autem speciem coloris, & triangulum figuræ speciem.

Tex. ij. Quōd si genus assignantes, mentionem fecimus speciei, genus
 id esse dicētes, qđ de pluribus differentibus specie, hoc ipso quid
 est prædicatur: & nūc id esse dicimus speciē, quod sub assigna-
 to genere collocatur, sciendū est, cūm & genus alicuius sit ge-
 nus, & species alicuius sit species, alterū alterius, utrūq; utrius-
Tex. iij. que definitionibus adhibere necesse esse. Assignant igitur
spe-

speciem & hoc modo: Species est id quod subijcitur generi, & de quo genus hoc ipso quid est prædicatur. Insuper hoc etiã pacto, species est id, quod de pluribus differentibus numero, hoc ipso quid est prædicatur. Verum hæc quidem assignatio ipsius erit infimæ speciei, & quæ tantummodo species est: cæteræ uerò & hisce competent, quæ non infimæ sunt. Atque id quod diximus, hoc pacto fuerit manifestum. In unoquoq; prædicamêto sunt quædam summa genera, & quædam infimæ species: & inter hæc media quædam sunt, quæ genera eadem speciesq; dicuntur. Est autem id quidem summum genus, supra quod nullum omnino genus transcendit: infima uerò species ea, sub qua nulla prorsus alia species collocatur. At inter hæc, summum inquã genus speciẽq; infimam, sunt alia quæ genera sunt eadẽ speciẽq; nõ eiusdem tamen, sed diuersorũ respectu. Explicetur autẽ id quod diximus uno in prædicamêto dilucidumq; fiat, hoc pacto. Substantia est quoddam & ipsa genus, ut patet: atq; sub ipsa quidem est corpus, sub corpore uerò est animatum corpus, sub quo animal cadit. Sub quo rursus animal particeps rationis est, sub quo homo cadit: sub hunc Socrates, Plato, singuliq; homines collocantur. Horũ igitur substantia quidem genus summum, maximeq; patẽs est, solumque genus: Homo uerò species ima, & species solum. At corpus species quidem est substantiæ, genus autẽ corporis animati: Animatum uerò corpus, species quidem est corporis, genus autem animalis: rursus animal, species quidem est animati, genus autem animalis participis rationis. Homo uerò species quidem est animalis participis rationis, genus autem hominum singulorum non est, sed species solum. Atque

omnino

Tex. iiij.

PORPHYRII.

omnino id omne quod est ante indiuidua & de ipsis sine ullo medio prædicatur, species erit dumtaxat, nullo modo generis rationem subibit. Vt igitur substantia, quæ supremum est, propterea quod nihil est ante ipsam, genus est summum, uti diximus: sic & hō, quia species est, sub qua nulla species prorsus, nec quicquam eorum quæ diuidi in species possunt, sed indiuiduorum (in diuiduum enim Socrates, & Plato, atque hoc albū est) species erit profectō solū, ac ultima species, specialissimaq; species, ut diximus. Media verō species eorum quidem erunt, quæ sunt ante ipsa: genera autem eorum, quæ sub ipsa sunt collata.

Tex. v.

Quare hæc quidem duos habent respectus, vnum ad ea quæ antecedunt, quo species: alterū ad sequentia, quo genera illocorū esse dicuntur. Extrema uerō unum habet dumtaxat: summum enim genus ad ea quidem, quæ sunt sub se collocata respectum habet: est enim genus, ut patet: ad superiora uerō nullum profectō habet: cum supremum sit genus, & ut principium primum, atque (ut diximus) id, supra quod nullum inueniri genus omnino potest. Ima quoque species unum habet respectum. Habet enim ad supera, quorum species dicitur: ad infera uerō non diuersum habet, sed indiuiduorum species dicitur. Atque in indiuiduorum quidem species dicitur: ut continens ipsa: superiorum autem rursus species appellatur, ut continetur ab illis.

Tex. vj.

Definiunt igitur genus summum sic, quod genus cum sit, non est species, & rursus, supra quod nullum aliud omnino genus transcendit. Speciem uerō imam hoc pacto, quæ species cū sit, nō est genus, & rursus, quæ species cum sit, alias in species diuidi nequit. Et in super, quæ de pluribus differentibus numero: ip

So quid

so quideſt prædicatur. Media verò, quæ his inter iacent, alia aliorum alternis genera ſpeciesq; vocant, atq; vnumquodq; ipſorum ſpeciem eſſe genusq; ſtatuant, non reſpectu tamen eiſdem, ſed diuerſorum. Ea enim quæ ante ſpeciem in am vſque ad ſummum genus aſcendunt, & ſpecies & genera alternis dicuntur: vt Agamènon Atrides, & Pelopides, & Tantalides, ac tandem Iouis filius. Verùm in familijs quidẽ ad vnum velut Iouem, plerũque principium ipſum reducitur: in generibus autẽ non ita res ſeſe habet. Non enim ipſum ens, vnum omnũ genus cõmune eſt, nec vniuerſa generis eiſdem, ſupremo, ſcilicet in genere, vt Ariſt. inquit, euadũt. ſed vt in prædicamẽtis prima genera decẽ quaſi principia decẽ prima ponãtur: Et ſi enĩ õnia quis etiã vocauerit, æquiuoce (inquit) & nõ vniuocẽ vocabit. Nã ſi ipſum ens cõmune õniũ genus eſſet, vniuocẽ vniuerſa proſectõ entia dicerentur. Cũ autem ſint decem prima, communicatio nomine tantũ, haud verò & ratione, ad id nomen accommodata eſt. Genera igitur ſunt ſumma quidem de- Tex. vij
cem: ſpecies autem imæ numero quidem ſunt aliquo, at non infinito. Indiuidua verò quæ ſub imis collocantur, ſunt infinita. Quapropter deſcendere à ſummis vſque ad ima Plato iubebat, ibique ſtare: deſcendere verò per media, differentijs ſpecificis diuidentes, infinita autẽ omittere: neque enim cadere ſub ſcientiam poſſe. Cũ igitur ad imas deſcendimus ſpecies, trãſire per multitudinem diuidendo neceſſe eſt, at cum ad ſumma aſcendimus genera, in vnum multitudinẽ ipſã colligamus oportet. Species enim in vnã naturam multa congregat, & magis illam etiam genus. Particularia verò ac ſingularia vnum e contra in

A multa

ISAGOGÆ

*multa semper diuidere videntur. Speciei quippe communica-
 tione, homines complures homo vnus sunt: at vnus atque commu-
 nis, ipsis particularibus plures. Singulare nanque diuisiuum
 semper est: ipsum vero commune, collectiuum, vnus suapte na-
 tura efficax. A signato vero genere, specieque, quidnam
 vtrumque ipsorum sit, cum genus sit vnum, species vero
 plures (diuisio nanque generis in species plures semper
 est) genus quidem semper de specie prædicatur, omniaque
 omnino supera de inferis semper dicuntur: species vero neque
 de propinquo sibi genere, neque de vlllo supero prædicatur: non
 enim conuertitur. Nam aut paria de paribus, vt hinnibile de
 equo: aut maiora de minoribus, vt animal de homine, prædican-
 tur oportet: minora vero de maioribus non oportet: non enim
 animal hominem esse dixeris, qualiter hominem animale esse di-
 cas. Atque de quibus species prædicatur, de his & speciei ge-
 nus, & genus etiam generis, vsque ad summum genus necessario
 prædicatur. Nam si verum est dicere, Platonem hominem, &
 hominem animal, & animal substantiam esse: verum, & Pla-
 tonem animal dicere, & substantiam. Cum enim supera sem-
 per de inferis prædicentur, species quidem de indiuiduo, genus
 autem de specie ac indiuiduo, summum vero genus & de gene-
 re, vel de generibus, si plura media subalternaque sint, & de
 specie atque indiuiduo prædicabitur. Summum enim de generibus,
 & speciebus, ac indiuiduis omnibus prædicatur: illud aut quod
 est anteimam speciem genus, de vniuersis imis ac indiuiduis
 dicitur: ea vero quæ est solum species, de omnibus indiuiduis præ-
 dicatur: indiuiduum autem de vno solo particulari. Indiu-
 duum*

duum

duum autem dicitur Socrates, & hoc album: atque hic accedens. Sophronisci filius, si solus Socrates illi filius est. Individua igitur ex eo talia dicuntur, quia ex proprietatibus quidque constat, quarum idem aggregatum nunquam in alio fiet. Socratis namque proprietates nullo in alio particulari eadem fiunt. Hominis autem, communis dico, proprietates eadem in pluribus, imò verò in omnibus particularibus hominibus, quatenus homines sunt, fiunt atque inveniuntur. Individuum igitur à specie, & species à genere continetur. Genus enim est quoddam totum, individuum autem pars. At species & totum, ac etiam pars est: sed ut pars quidem ad aliud: ut totum autem non ad aliud dicitur, sed in alijs. Totum enim in ipsis partibus est. De genere igitur atque specie, & quidnam sit summum genus, & quid una species, & quæ sint eadem genera speciesque, quæ præterea sint individua, & quot modis genus speciesque dicantur, satis iam explicavimus.

¶ De differentia.

Cap. III.

Differētia verò, & cōmuniter, & pprie, & pprijsimè dicitur. Differre nāque quippiā cōmuniter dicitur, cum diversitate aliqua quovis modo aut à seipso, aut ab alio differt. A Plat. nāque Socrates diversitate aliqua, atque à seipso puero vir factus, & agēte nō agēs differt. Et semper hæc differētia in ijs est sancī diversitatibus, quæ consistunt in hisce, quæ cū interrogamus quo modo resse habet, assignari reddique solent. Proprie verò aliqua differre dicuntur, cum in separabili differunt accidenti. Et inseparabile quidem accidens est, ut cæ-

A ij ruleus

IS AGOG E.

Tex. ij.

rulens oculorum color, ut simitas, ut cicatrix calo ex vulnere inducto. At propriissime quippiam a quopiam differre dicitur, cum specifica diferencia differt: qualiter ab equis homines specifica rationalis differentia differunt. Omnis igitur in uniuersum differentia, diuersum alicui adiuncta facit: sed communiter quidem & proprie differentia, diuersum per accidens faciunt: propriissime vero diuersum per se, quod quidem & aliud dicitur. Differentia igitur quae diuersum per accidens faciunt, tantum differentia: quae vero aliud ac diuersum per se, differuntia specifica nuncupatur. Animalis namque differentia rationalis adiuncta, aliud sane ac animalis speciem fecit: motus autem additus, diuersum a quiescente tantummodo facit: haec igitur aliud, illa diuersum tantum fecit. Differentijs igitur hisce quae faciunt aliud, diuisiones generum in species fiunt, & definitiones etiam assignantur, quae quidem ex genere talibusue differentijs constant: caeteris vero diuersitates per accidens tantum emergunt, cuius quo de qualiter sese habet interrogatur.

Tex. iiij.

Rursus igitur a principio differentiam diuidentes, differentiarum alias separabiles, alias inseparabiles dicimus esse. Moueri namque quiescere, & valere ac aegrotare, et quae sunt similis generis, separabilia sunt: aquilinum autem esse vel simum, & rationale & irrationale, inseparabilia sunt. Inseparabilium rursus alias per se, alias per accidens esse. Rationale namque & mortale, & susceptiuum esse scientiae, per se homini competunt, at aquilinum, vel simum per accidens, & non per se competit. Quae igitur per se competunt in substantiae ratione sumuntur, & aliud faciunt: quae vero per accidens competunt, nec in substantiae

Tex. iiij.

rati-

ratione sumuntur, nec aliud faciunt sed per accidens diuersum. Et hæc quidem, quæ per se competunt nec intendi nec remitti volunt: quæ verò per accidens, & si in separabiles sunt, intensiorem remissionemue suscipiunt. Neque enim genus magis minusue de eo cuius est genus dicitur: neque generis differentiæ, quibus in species genera diuiduntur. Hæc namque sunt, quæ cuiusque rationem conficiunt. At vnus cuiusque ratio vna est, eademque, nec intensiorem nec remissionem vllam suscipiens. Aquilinum autem esse aut simum aut coleratum, intenditur atque remittitur. Cùm igitur species differentiæ tres ita appareant

Tex. v

& earum aliæ sint inseparabiles aliæ separabiles: & inseparabilium quidem aliæ per se, aliæ per accidens: differentiæ per se rursus, aliæ sunt per quas in species diuidimus genera: aliæ per quas ea quæ sunt diuisa constituuntur: Veluti differentiæ per se animalis hæc sunt omnes, animatum, sensituum, rationale ac irrationale, & mortale ac immortale: atque animati quidem & sensitiui differentiæ, constitutiue sunt substantiæ animalis. Est enim animal, substantia animata sensitua. Mortale verò ac immortale, rationale ac irrationale, animalis sunt differentiæ diuisiue. Per has enim in species genera diuiduntur. Verum hæc quæ sunt generum diuisiue, constitutiue sunt specierum: nam animal per rationale ac irrationale, & per mortale rursus ac immortale diuiditur: sed mortalis quidem rationalisue differentiæ constitutiue sunt hominis: rationalis verò ac immortalis, Deorum: irrationalis autem atque mortalis, animalium expertium rationis. Sic & substantiæ supremæ, animatum atque inanimatum, sensituum atque insensituum differentiæ cum sint, a

ISAGOGE

animatum & sensitiuum vnâ cum substantia sumptæ, animal
 confecere: animatum atq; insensitiuum, plantam. Cum igitur
 eadem differentiæ partim constitutiue sint, partim diuisiue,
 vniuersæ specificæ nuncupantur. Atq; his opus est maximè
 ad generum diuisiones, & ad definitiones cõficiendas. Sed nõ
 illis alijs, quas separabiles esse aut inseparabiles diximus. Has
 itaq; definientes, differentiam inquirunt eam esse, qua species
 genus excedit. Homo nanq; supra animal, rationale mortaleq;
 habet. Animal enim neq; nihil istorum est (Vnde eni differẽ
 tias species haberent?) neq; omnes oppositas habet: idem enim
 opposita nimirum haberet. Sed vt censent, potentia quidẽ om-
 nes eas differentias habet quæ sub se sunt, actu aut nullã. At-
 que hoc pacto neq; ex non entibus fit, neque circa idẽ opposita
 simul erunt. Definiunt aut ipsas & hoc pacto: Differentia est
 id quod de pluribus & differẽtibus specie, hoc ipso quale quid
 est prædicatur. Ratiõale eni & mortale de boie, hoc ipso qua-
 le quid est hõ? sed non hoc ipso quid est prædicatur. Nã si in-
 terrogabimur quid est hõ? accõmodate dicemus, aial. At si
 quale aial est interrogabimur? rationale mortaleq; accõmoda-
 tissimè respondebimus. Nã cum res è materia formaq; cõstet
 aut ex talibus quæ instar illarũ sint, vt statua ex ære quidẽ, vt
 ex materia cõstat: ex figura aut vt ex forma: sic & hõ cõmu-
 nis, qui quidem est species, ex genere differentiaque cõstat,
 similitudinem rationis subeuntibus cum materia atq; forma.
 Totum aut hoc animal rationale mortale, est homo, vt istis est
 statua. Describunt tales differentias & hoc modo. Differentia
 est id quod suapte natura ea, quæ sũt sub eodẽ genere, sepa-

rat.

rat. Rationale enim atq; irrationale, equum & hominem quæ sub eodem, ut patet, genere, quod quidē est animal, collocantur, separat. Insuper & hoc modo assignant: Differentia est id quo singula differunt. Homo enim & equus genere quidem nō differunt, & nos enim animalia sumus, & ea quæ sūt expertia rationis: sed additum rationale, nos ab illis seiūxit. Dij quoq; & nos rationis participes sumus, sed mortale adiunctum, nos ab illis distinxit. Exactius autē ea, quæ ad differentiam pertinent pertractantes, differentiā inquiunt non quoduis eorū esse, quæ separant ea, quæ sub eodē genere collocantur: sed id quod ad substantiā rationemq; confert, & quod pars eius est rei cuius differentia dicitur esse. Non enī aptum ad nauigandū esse, hominis est differentia, & si eius propriū est. Dicere nāq; possumus, animalium alia esse apta, alia non esse apta ad nauigandum, hominem à cæteris seiungentes. At aptum esse ad nauigandū ad substantiam sanē non confert, neq; pars est ipsius, sed aptitudo solū. Propterea quod non est tale, quales sunt hęc differentie, quas specificas appellamus. Erunt igitur eę specificę differentie, quæ diuersam faciunt speciem, & quæ in ratione sumuntur. Atq; de differentia quidem hęc satis sint dicta.

Tex. ix.

Tex. x.

De proprio. Cap. III.

Proprium autem quatuor diuiditur modis. Nam proprium est id, quod soli cuiusdam accidit speciei, & si non omni: ut homini accidit mederi, aut metiri. Et id item quod vniuersæ accidit speciei, & si non soli: ut hominem bipedem esse. Et etiam id quod soli accidit, & omni, & quandoque: ut omni homini in senectute canescere. Quartum autem est id, in

uniuersæ .i. omniū
indiu. sūponit pso.

A iij quo

ISAGOGÆ.

quod omnia conuenerunt, ut soli, & omni, semperq; acci-
lat, quale est risibile respectu hominis. Nā homo, & si nō semper
ridet, risibilis tamē dicitur: nō ex eo quia semper rideat, sed quia
aptus est ad ridēdū. Hoc autē ipsi semper est insitū: quē admo-
dum & equo ipsum hinnibile. Hęc verē propria inquit esse,
quiam his ipsis fit & conuersio. Si est enim homo, est risibile: et
si est risib:le, est etiam homo.

De accidente. Cap. V.

Accidens autem est, quod adest atq; abest sine subiecti cor-
ruptione. Diuiditur aut in duo. Aliud enim est separa-
bile, aliud inseparabile: atq; dormire quidem accidens seprabile
est: nigram aut esse, coruo Aethiopiue inseparabiliter ac-
cidit. Mente tamē cogitationeue coruus albus, & Aethiops
non niger, sine subiecti corruptione concipi potest. Definiunt
etiam & hoc pacto. Accidens est, quod inesse ac non inesse ei-
dem potest, Et quod neque genus, neque species, neque differē-
tia, neque proprium est: semper autem est in subiecto.

Quę communia, quę sua unicuiq; uocum quinq; sint. Cap. VI.

Definitis autem uniuersis quę erant proposita, genere in-
quam, specie, differentia, proprio, & accidente: dicen-
dum est quę nam communia & quę propria unicuique
sint. Commune hoc itaque omnibus inest, de pluribus prædi-
cari, sed genus quidem de omni specie sua, & de indiuiduis: quę
sūt sub unaquāq; specie, prædicatur. Et differētia simili modo.
Species autem de indiuiduis, quę collocantur sub ipsa. Propriū
verō de specie & indiuiduis speciei: & accidēs de speciebus et
īdiuiduis prædicatur. Animal enī de equis, bobus atq; homini-

bus

bus, quæ quidem sunt species, prædicatur: & item de hoc equo, de hoc boue, atq; de hoc homine, quæ indiuidua constat esse. Irrationale aut de boue, de equo, & de singulis similiter prædicatur. Homo verò qui quidē est species, de singulis solum hominibus dicitur. Et propriū de specie, cuius est propriū, & de indiuiduis, quæ collocantur sub ipsa: risibile enī de homine, & de singulis hominibus prædicatur. Nigrū aut de coruorū specie & de singulis dicitur coruis, atq; de Aethiopibus simili modo, quod quidē inseparabile accidēs est, vt patet. Moueri quoque, quod accidens est separabile, de equo atq; homine, & de horum indiuiduis dici solet, verum primo quidem de indiuiduis,

manifestat exempl.

Tex. ij:

diuisia animalis.
iuxta Aristot.

2. Cou.

loquitur. fundamentali.
de diu. et de genere.

i. de fundamentis diff.

Sec quod est uti in
rationali. simili.

de motu. animal.
quia superiora sunt
sunt de officia in
feriorum.
sed ne uice uersa.

uniuer-

ISAGOGE

vniuersa continuo, quæ posita sub ipsis sunt tollantur. Etenim
 vbi non sit animal, homo non est, neq; etiam equus: sic si non sit
 rationale, nullum animal prorsus erit, quod particeps sit rati-
 onis. Proprium verò generis est, de pluribus quàm differētia
 species, proprium, atq; accidens, prædicari. Nam animal quidē
 de homine dicitur, equo, aue, atq; serpente: quadrupes autem, de
 hisce tantummodò dicitur, quæ quatuor pedes habent: homo ve-
 rò de indiuiduis solim humanis: & hinnibile de solo equo, ac sin-
 gulis equis: & accidēs de paucioribus simili modo. Atq; sumē
 de sunt eæ differentia, quibus diuiditur genus, non eæ ex qui-
 bus generis substantia cōstat. Præterea genus quidē potētia dif-
 ferētiā continet, animal enim partim particeps, partim expers
 est rationis. At differentia non continent genera. Præterea
 genus prius est hisce differētijs quibus diuidi solet: id circo secū
 ipsas tollit, sed ab ipsis non tollitur. Nam si animal tollatur, ra-
 tionale simul irrationaleue continuò tollitur. Differentia verò
 genus non tollunt: nam si vniuersa quoq; tollātur, substantia a-
 nimata, sensitua, mente cogitationeq; concipitur, quæ quidem a-
 nimale est, vt patet. Præterea genus quidem hoc ipso, quid est:
 differentia verò hoc ipso, quale quid est, vt dictum est, prædi-
 catur: Præterea genus quidem vnum in vnaquâq; specie est, vt
 est in homine animal, differentia verò plures, vt rationale, mor-
 tale, mentis atq; scientiæ susceptiuum, quibus ab expertibus ra-
 tionis animalibus differt. Genus præterea simile materiæ est,
 differentia forma. Sūt & alia cōmunia propriaq; generis &
 differētiæ: hæc tamē quæ sunt enumerata, sufficiant. Genus &
 species hoc habent commune, de pluribus inquam, vt diximus,
 prædi-

inapit assignari.

quadrupes. dicitur diuisi.

2. discernit.

in orig. typoe. sed
 natura. quia dispo-
 nitur pōdat a gen-
 et nō geny. a di-
 si ipsū comparatur
 dicitur eam.

Te. x. iij.

prædi-

prædicari. Species autem, ut species solum, non ut genus, quoque
 sumatur, si quidem sit idem species atque genus. Commune est
 etiam ipsis, et ijs esse priora de quibus dicuntur, et in sup̄ utru-
 que totum quid esse. Differunt autem, quod genus quidem species conti-
 net, species autem continentur, et non continent genera. Genus
 enim ad plura quam species pertinet. Præterea genera prostrata
 oportet, ut que quidem et differentijs specificis informata, spe-
 cies nimirum efficiant. Quapropter et priora genera sunt na-
 tura, et secum species tollunt, et ab illis non tolluntur. Nam si spe-
 cies quidem sit, erit et genus omnino: si vero sit genus, non pro-
 tinus et species est. Et genera quidem de quaque specie sua v-
 niuocè prædicantur: species autem de generibus non dicuntur. Præ-
 terea genera quidem abitu specierum, quæ sunt sub ipsis, specie quam
 que: species autem genera differentijs suis exuperant. Præterea ne-
 que species sumum genus, neque genus infima species unquam fieri po-
 test. Generi commune cum proprio est, species sequi. Nam si homo
 est, animal est: et si homo est, risibile est. Commune etiam est præ-
 dicatio æqua: æque namque genus de speciebus, et proprium de indi-
 uiduis, quorum est proprium, prædicatur. Etenim æque bos et
 homo est animal, et Socrates atque Plato risibile. Commune in-
 super est et uniuoca prædicatio. Et genus enim de speciebus
 suis, et proprium de hisce quorum est proprium, uniuocè præ-
 dicatur. Differant autem: Genus enim est prius, proprium
 vero posterius. Esse enim animal, deinde diuidi differen-
 tijs, proprijsque oportet. Et genus quidem de pluribus spe-
 ciebus, quarum est genus. Proprium autem de una specie tan-
 tum cuius est proprium, prædicatur. Præterea proprijs quidem

i esse priora. præ in-
 cre.

informata differentijs
 diuisijs speci.

v. 207

abitu. i. a pluribus.

superat. i. excedit.

Tex. iij

fit

IS AGOGE.

fit mutua prædicatio, generis autem nõ fit. Neque enim si animal est, homo est, neque si animal est, risibile est: sin verò homo est, risibile est, & e contra. Præterea proprium quidem omni speciei inest, cuius est proprium, & soli ac semper. Genus autem omni quidem speciei, cuius est genus, & semper inest, non tamen soli. Præterea si propria tollantur, genera non tolluntur: sin verò genera tollantur, species continuo simul tolluntur: quibus peremptis, & propria simul pereunt.

Tex. v:

Generi autem & accidenti commune est, de pluribus, uti dictum est, prædicari, siue accidens sit separabile, siue inseparabile. Moueri nanque de pluribus, & nigrum de coruis, Aethiopicibusue, & quibusdam etiam experibus animæ prædicatur. Pluribus autem genus atq; accidens differre videntur. Genus enim species, ut patet, præcedit: accidens autem posterius ipsis est, etiam si accidens inseparabile sumatur. Prius enim natura id cui accidit, accidente est. Et hisce, quidem quibus genus communicatur, æquè generis communicatio competit: hisce verò, quibus accidens communicatur, non æquè communicatio competit. Intensionem enim remissionemue communicatio accidentium suscipit: generum verò non suscipit. Et accidentia quidem in indiuiduis primò sunt: genera verò ac species in diuiduis substantijs natura priora sunt. Et genera quidem de hisce, quæ sunt sub ipsis, hoc ipso quid est prædicantur: accidentia autem hoc ipso quale quid est, aut quomodo se se habet res, prædicantur. Qualis enim est Aethiops, si interrogatus fueris? niger dixeris: & quomodo se se habet Socrates? ambulat responderes, aut sedet.

Genus

Genus igitur quoniam pacto à cæteris differret, iam diximus. Fit aut, ut unūquodq; etiā cæterorum à cæteris quatuor differat. Quare cum hec quinque quidem sint, unumquodq; verò à cæteris quatuor differat, fit ut viginti omnes ipsorum differentie sint. Quater enim quinque, numerum dictum conficiunt. At non ita est, sed cum si ordine numeres: quod secundo quidem loco numeras, una deficiat differentia propterea quod est, ea iam sumpta: quod tertio verò, duabus: & quod quarto, tribus, & quod quinto, quatuor: decem istorum uniuersę profecto differentie fiunt, quatuor, tres, duæ, una. Genus enim quoniam pacto à differentia, spec. e, proprio, accidente q; differt, iam dictum est. Sunt igitur hæc quatuor differentie. Differentia verò quo pacto quidem differt à genere, dictū est, cum dicebatur quoniam modo genus ab ipsa differret. Restat aut, ut quoniam modo differt à specie, proprio, accidente q;, dicatur. Atq; tres hinc differentie emergunt, ut patet. Species rursus quo quidem modo à differentia differt, dictum est, cum quoniam pacto differret à specie differentia dicebatur: quo verò modo à genere differt, dictum est etiam, cum quoniam pacto genus differt ab ipsa specie, dicebatur. Restat igitur, ut quoniam modo differt à proprio atq; accidente, dicatur. Atque duæ iam & hæc differentie hinc oriuntur. Proprium igitur restabit, ut quoniam pacto differt ab accidente, dicatur: nam quo pacto à specie, differentia, genere q; differt, dictū est antea, cum illa differre ab hoc dicebatur. Cū igitur generis ad cætera quatuor differentie sumantur, ut diximus, differentie tres speciei, duæ proprii, unaque est accidentis, decem omnes istorum profecto differentie erunt. Qua-

ISAGOGE

rum quatuor, quæ sunt generis ad cætera, diximus nunc deinceps cæteras asseramus oportet.

Tex. vj ¶ Commune id itaq; differentia est cum specie, æquè esse cõmunicata. Singuli enim homines æquè sunt homines, atq; rationis participes. Est etiam & hoc cõmune, semper ijs adesse quibus communicatur. Sæper enim Socrates rationalis est, semper q; homo. Proprium differentia quidem est, semper hoc ipso quale quid est prædicari: speciei aut, hoc ipso quid est prædicari: nam si homo ut quale quid sumitur, non tamen est simpliciter quale sed ea ratione, qua differentia generi coniuncte ipsum cõstituerit. Præterea differentia quidem in pluribus sæpe speciebus videtur esse: ut quadrupes pluribus animalibus specie diuersis inest. Species aut individuis solis inest, quæ sub ipsa sunt collocata. Præterea differentia prior est specie, quæ ex ipsa cõstat: tollit enim rationale hominem, si ipsum tollatur, at homo si tollatur, rationale non tollit: est enim & angelus. Præterea differentia quidem cū alia cõponitur differentia: rationale nanq; atq; mortale, ad constituendum hominem cõponitur. Species aut cum specie non componitur, ut alia quaedam species oriatur: quidam enim equus cum quadam asina ad muli generationem concurrat: equus autem simpliciter cum asina cõpositus, non effecerit muli. Differentia & proprium cõmune quidem habent, æquè ut communicent his quibus communicantur: æquè enim rationalia sunt rationalia, & æquè risibilia risibilia. Et semper ac omnis speciei ad esse: nã si diminutus etiã fuit bipes, ratione tamen aptitudinis semper dicitur bipes: quoniam & risibile per aptitudinem semper dicitur tale, non quia

semper

sic aduersis.

omnia agnoscere

*est quædam quale
secundum quid, comit
diff. et qua cõpo
nunt. et nã simp*

*plurim dicitur. secundum
ut cõponitur sp.
et nã f. walt.*

et quibus. cū alia.

*effectus nã actu
ali. possunt cõ
ponere ratiã spe
ciem. efficiere*

Tex. vij

semper ridet. Propria autem hæc. Nam differentia quidē per-
 sæpe de speciebus pluribus dicitur: rationale enim de angelo di-
 citur, & de homine. Proprium autem de vna tantummodo
 specie cuius est proprium, prædicatur. Et differentia quidem
 sequitur ea, quorum est differentia, non tamen conuertitur. In
 proprijs vero fit mutua prædicatio, propterea quod conuertuntur.
 Differentiæ cum accidente commune est de pluribus præ-
 dicari: & item semper ac omni adesse, si modo inseparabile sit
 accidens. Nam bipes cum omni semper homini competit, cor-
 uis idem, & nigrum esse, omnibus similiter competit. Differre
 autem hisce videntur. Differentia nanque continet species, &
 non continetur: etenim rationale continet hominem & ange-
 lum. At accidentia tum continent, ex eo scilicet, quia in plu-
 ribus sunt: tum continentur, propterea quod subiecta non vnus
 accidentis sunt, sed susceptiua plurium. Et differentia quidem
 expers est intensiōis atque remissionis: accidentia autem gra-
 dus suscipiunt, ac magis talia minusue dicuntur. Præterea con-
 trariæ quidem differentiæ misceri non possunt: accidentia ve-
 ro contraria nonnunquam miscentur. Et hæc quidem commu-
 nia propriaque differentiæ cum cæteris sunt: species autem quo-
 pacto à genere differentiaque differt quidem, dictum est tum,
 cum quo pacto genus & differentia à cæteris differrēt dicere
 tur. Reliquum, ut à proprio accidenteque differat, cōsidere
 mus. Speciei itaque cum proprio est commune, mutua prædi-
 catio. Nā si homo est, risibile est: & si risibile est, homo est: atq;
 risibile, ut aptum est ad ridendum, sumere, ut sæpenumero
 diximus, oportet. Acque præterea species assūt hisce, quibus cō-

et deia inf. v. c. x
 illis.

Tex. viij.

mun-

ISAGOGĒ

Tex. ix. *municatur: & propria hisce, quorū propria esse dicuntur. Differre autē hisce videntur. Species enim & aliorum genus esse potest. Proprium vero aliorum propriū esse non potest. Et species quidem proprium antecedit: proprium autem aduenit speciei. Sit enim homo oportet, ut & risibile sit. Præterea species quidem semper actu subiecto adest, proprium autē interdum & potentia inest. Socrates enim actu quidem semper est homo: non autem semper ridet, quanquam semper ad ridendum est aptus. Præterea quorum definitiones sunt diuersæ, ea etiam sunt diuersa. Denique speciei quidem definitio est, sub genere esse, & de pluribus differens numero, hoc ipso quidem prædicari, & quæ sunt similia: proprii vero, soli & semper atque omni inesse.*

Tex. xi. *Speciei vero & accidenti commune est, de pluribus prædicari. Per pauca autem sunt reliqua, quibus conueniunt: propterea quod plurimū inter sese accidens, & id cui accidit, distāt. Propria autē utriusque sunt hæc. Speciei quidem de hisce quorum est species, hoc ipso quid est, prædicari: Accidentis autem, hoc ipso quale est, aut quomodo sese habet. Et quæ quæ substantia vnius quidem speciei, plurium autem accidentium, tam inseparabilium quam separabilium particeps est. Deinde species quidem ante accidentia mente concipitur, etiam si inseparabilia sunt: (sit enim subiectum oportet, ut illi quippiam accidat:) accidentia autem posteriora sunt, & aduentitia natura. Præterea speciei quidem communicatio æqua est: accidentium autem, & si inseparabilia sunt, æqua non est. Aethiops enim magis aut minus niger. Aethiops esse potest. At*

enim

enim restat, ut de proprio & accidente dicamus: quo enim modo proprium à genere & specie & differentia differt, à te à diximus. Commune itaque proprio cum accidente inseparabile est Texti sine ipsis non esse ea, in quibus insunt. Ut enim sine risibili non est homo, sic & sine nigro Aethiops esse non potest. Et quæ admodum omni semperque proprium adest, sic & ipsum inseparabile accidens adest. Differunt autem hisce. Proprium enim uni soli speciei inest, ut risibile homini: inseparabile autem accidens, ceu nigrum, non Aethiopi solum, sed coruo etiam, & pici, & hebe no, cæterisque cõpluribus inest. Quapropter proprium quidem conuertitur cum eo, cuius est proprium, & est ipsi æquale: inseparabile autem accidens non conuertitur. Ac proprio quidem communicatio æqua est, accidentium autem suscipit gradus. Sunt & alia communia hisce quæ dicta sunt, atque propria: verum & hæc ad ipsorum distinctionem communicationemque demonstrandam sufficiunt.

¶ Aristotelis Stageritæ prædicamenta: de æquiuocis, vniuocis, de nominatiuis. Cap. I.

A Equiuoca dicuntur ea, quorum nomen solum commune est: ratio verò substantiæ nomini accommodata, diuersa: ut animal dicitur & ipse homo, & id quod est pictum. Horum enim nomen commune tantummodo est, ratio verò substantiæ nomini accommodata diuersa. Si quisquam enim, quænam sit vtriusque ratio animalis voluerit assignare, rationem vtriusque profecto propriam assignabit. Vniuoca ea dicuntur, quorum & nomen commune est, & ratio substantiæ nomini accommodata eadem est: ut animal di-

B citur

PORPHYRII.

citur & ipse hō, & equus: noīe nāq; cōmuni & homo & equus animalia nuncupantur, & ratio quoq; substantiæ utriusq; eadē est. Si quispiam enim utriusq; rationē voluerit assignare, quænam sit utriusq; ratio animalis, eandem rationē omnino reddet. Denominatiua ea dicuntur, quæ ab aliquo nominis appellationem habent, solo differentia casu: ut à Grammatica Grammaticus appellationem habet, & a fortitudine fortis.

De complexis & incomplexis. Cap. II.

Eorum quæ dicuntur, alia cum complexione, alia sine complexione dicuntur. Illa talia sunt, homo currit, homo vincit. Hæc istiusmodi sunt, homo, bos, currit, vincit. Eorum quæ sunt, alia de subiecto quidem dicuntur, in nullo verò sunt prorsus subiecto: ut homo, de quodam homine dicitur, ut de subiecto, in nullo autem est subiecto. Alia in subiecto quidem sunt, de nullo verò subiecto dicuntur. Atq; id in subiecto esse dico, quod in aliquo quidem est: & non vti pars, ut sit autē seorsum ab eo in quo inest, fieri nequit. Ut quædam grammatica est quidem in anima, ut in subiecto de nullo verò subiecto dicitur: & hoc album in subiecto quidē est corpore (omnis enī color in corpore est) de nullo verò subiecto dicitur. Alia de subiecto dicuntur, & in subiecto etiā sūt, veluti scientia in anima quidem est, ut in subiecto: de grammatica autem dicitur, ut de subiecto. Alia neque in subiecto sunt neque de subiecto vlllo dicuntur, ut quidam equus: nihil enim talium aut in subiecto est aut dicitur de subiecto. Atq; indiuidua simpliciter, & ea, quæ vna numero sunt de nullo quidem subiecto dicuntur, in subiecto autem nonnulla ipsorum nihil prohibet esse

ut consistat separati
ab eo seorsum ab illo
cui inest.

esse: quedam enim grāmatica ex ijs est planè, que in subiecto quidem sunt, de nullo verò subiecto dicuntur.

De regulis. Cap. III.

Cum quippiam de quopiam prædicatur, vt de subiecto: ea quæ de prædicato dicuntur, dicentur etiam de subiecto: vt homo de quodã homine prædicatur, animal aut de homine prædicatur: igitur animal de quodã etiam homine prædicatur: quidam enim homo, & homo est, & etiã animal. Eorũ quæ sunt diuersa genere, & non ita se habent vt alterum sub altero collocetur, diuersæ sunt specie differentie: vt animalis atq; scientie. Animalis nanque differentie sunt, gressibilis, & bipes & volatile, de gressuq; in aquis, scientie verò nulla ex his est differentia: non enim hoc scientia à scientia differt, quod sit bipes. Eorum verò generum, quorum alterum sed altero collocatur, easdem esse differentias nihil obstat: superacnim de suis inferis prædicantur. Quare quotquot differentie prædicati sunt, totidem erunt & subiecti.

gressibilis creatura
sunt aut præcedit.

De decem prædicamentis generatim. Cap. IIII.

Eorũ quæ nulla complexione dicuntur, singula aut substantiam significant, aut quantitatem, aut qualitatem, aut ad aliquid, aut vbi, aut quando, aut situm esse, aut habere, aut agere, aut pati, Est aut substantia quidẽ, vt in sũma dicamus, velut hõ, equus: quãtitas aut, vt bicubitũ, tricubitũ: qualitas: vt albũ, grammaticũ: ad aliquid, vt duplum, dimidium, maius: vbi verò in foro, in Lycio: quando autem, vt heri superiore anno: situm verò esse, vt iacet, sedet: habere autem, vt calcceatum esse, armatum esse: agere verò, vt se-

sine esse dispositum
partia

ANTE PRÆDIC. Cap. III. & IIII.

care, urere, pati, ut secari, uri. Singula igitur eorum quæ dicta sunt, ipsa quidem secundum se nulla cum affirmatione negationeue dicuntur, horum autem ad se inuicem complexione, aut affirmatio aut negatio fit. Videtur enim omnis affirmatio vel vera, vel falsa esse: eorum autem quæ secundum complexionem nullam dicuntur, nihil neque verum neque falsum est: ut homo, album, currit, vincit.

De substantia. Caput. V.

Substantia autem, quæ quidem proprie, in primisque & maxime sic dicitur, est quæ neque de subiecto aliquo dicitur nec in subiecto aliquo est: ut quidam homo & quidam equus. Secundæ vero substantiæ, species hæc, in quibus quas in primis substantias appellabamus insunt, dicuntur: & hæc quidem, & harum specierum genera, ut quidam homo, in specie quidem homine est: genus vero speciei animale est. Secundæ igitur substantiæ hæc dicuntur, ut est homo atque animal. Manifestum autem ex his quæ diximus est, quod eorum quæ de subiecto dicuntur, necesse & nomen & rationem de subiecto prædicari, ut homo de subiecto quodam homine dicitur. Prædicatur etiam & nomen, hominem enim de quodam homine prædicabis, & ratio quoque hominis de quodam homine prædicabitur: quidam enim homo, & animal rationale mortale est, quare & nomen & ratio de subiecto prædicabitur. Eorum vero quæ in subiecto sunt in plurimis quidem neque nomen, neque ratio prædicabitur de subiecto: in aliquibus autem nomen quidem nihil prohibet de subiecto prædicari interdum, rationem vero est impossibile: ut album, cum in subiecto sit corpore, prædicatur de subie-

Tex. ij:

cto

Et dicitur enim corpus album: ratio vero albi, de corpore nunquam prædicabitur. Alia verò omnia, aut de subiectis dicuntur primis substantijs, aut in subiectis eis sunt. Hoc autem manifestum singula de promenti fuerit: ut animal de homine prædicatur: ergo & de quodam homine prædicabitur: nam si de nullo quorundam hominum, neque omnino de homine. Rursus color in corpore est: ergo & in quodam corpore. Nam si non in aliquo corporum singulorum est, nec omnino in corpore: quare alia omnia aut de subiectis primis dicuntur substantijs, aut in subiectis eis sunt. Non existentibus igitur primis substantijs aliquid aliorum esse est impossibile. Omnia enim alia aut prædicantur de eis, aut in subiectis eis sunt: quare non existentibus primis substantijs impossibile est aliorum aliquid esse. Secundarum verò substantiarum, magis substantia est species quam genus: proquinquior enim est primæ substantiæ. Siquis enim prima substantia quid sit ælat, euidentius conuenientiusque reddiderit, si speciem quam genus reddat: ut hominem quendam manifestius assignabis hominem potius quam animal assignans: illud enim proprium magis cuiusdam hominis, hoc autem communius. Et cum quandam arborem assignauerit, manifestius assignabit, arborem assignando quam plantam. Præterea primæ substantiæ ideo quod alijs omnibus subiunguntur, & omnia alia de ipsis vel prædicantur, vel in ipsis sunt, ea gratia primæ substantiæ maxime dicuntur. Vt autem primæ substantiæ ad omnia se habent cætera, ita se species ad genus habet: subiungitur enim species generi: genera enim de speciebus prædicantur: species autem cum generibus non conuertuntur. Quare & ex his species genere substā

Tex. iij

B iij   tia

s. secundis subst.

LIB. PRÆDICAMENTORVM.

inferuari. l. p. 100.

n. magis a similitudine
 explicit natura sing.
 l. p. per genit. qua
 singu. agi.

Tex, iiii.

acribz. a his p. u. ch. r.
 primas. sing. p. u. o. l.

tia magis est. Ipsarū verò specierum quæcunque genera nō sūt altera magis altera substantia nulla est. Nihilominus enim accommodatius assignabis de quodam homine hominem assignando, quā de quodam equo equum, Similiter autē & in primis substantijs, nulla magis altera substantia est: nihilominus enim magis quidā hō substantia est, quā bos quidā. Merito igitur post primas substantias, solæ aliorum omnium species generaque secundæ substantiæ dicuntur. Sola enim hæc, eorum quæ prædicantur primam substantiā indicant: quendam enim hominem si quis edisserat quid sit speciem aut genus accommodatè demonstrabit: & manifestius quid sit facies, hominē quā animal attribuendo. Aliorum verò omnium quicquid attribuat quis, tribuet extranee velut albū, aut currit, aut aliud quodcūque huiusmodi depromēdo. Quare merito hæc solæ aliorū secundæ substantiæ dicuntur. Ad hæc primæ substantiæ eò quod alijs omnibus subiiciuntur, & omnia alia de illis vel prædicantur, vel in ipsis sūt, propriissime dicuntur substantiæ. Sicut autem primæ substantiæ ad omnia se habent cætera, ita genera & species primarum substantiarum ad reliqua omnia se habent: de his enim reliqua omnia prædicantur: quendam enim hominem dices grammaticum esse: ergo & hominē & animal grammaticum dices esse: simili

Tex: v:

ter autem in alijs. Commune autem omni substantiæ est, in subiecto non esse. Prima namque substantia nec in subiecto est, nec de subiecto aliquo dicitur. Secundarū verò substantiarū constat quidē etiā sic, in subiecto nullā esse. Hō enī de subiecto quidē, hoīe quodā dicitur, in subiecto verò nullo est: nec enim in quodā hoīe hō est. Similiter autē & aīal de subiecto quidē dicitur

tūquā insub. insub.
 sicut. quia nō
 ut p. r. e. s. s. i.

quo

quodā hoīe, non etiam est animal in quodā hoīe. Præterea corū
 quæ in subiecto sunt, nomen quidē de subiecto prædicari interdū
 nihil phibet: rationē verò est impossibile: secundarū verò substā
 tiarū de subiecto & ratio & nomē prædicatur: rationem enim
 hoīs de quodā homine prædicabis, & animalis similiter: quare
 nō erit corū substātia, quæ sunt in subiecto. Non est aut p̄pri
 um substantiæ hoc: quippe & differentia eorū est, quæ in subie
 cto nō sunt: bipes enim & gressibile de subiecto quidē homine
 quodā dicitur, in subiecto verò est nullo. Nec enim in homine
 bipes est, neq; gressibile. Ratio quoq; differentie de illo prædi
 catur, de quo cunq; ipsa differentia dicitur. Velut si gressibile de
 homine prædicatur, & ratio gressibilis de homine prædicatur:
 est enim homo gressibilis. Neq; nos verò substātiarū partes cō
 turbēt, quæ ita in toto quasi in subiecto sint, ne forte eas nō esse
 substantias fateri cogamur. Non enim sic in subiecto quippiā
 esse, quemadmodū partē esse dicitur. Inest aut substātijs disse
 rētijsq; ōnes uniuocē ut prædicentur. Omnia enim quæ ab his
 prædicata sumūtur, aut de indiuiduis, aut de speciebus prædicā
 tur. A prima nāq; substātia, prædicatio nulla est, de nullo enī
 subiecto dicitur. Secundarū verò substātiarū species quidē de
 indiuiduo prædicatur: genus aut & de specie prædicatur, & de
 indiuiduo. Similiter aut & differentie, & de speciebus & de in
 diuiduis prædicantur. Iā verò & rationē primæ substantiæ spe
 cierum generumq; suscipiūt, & species generis: q̄ cūq; n. de præ
 dicato dicūtur, eadē & de subiecto dicētur. Similiter aut ratio
 nē differentiarū suscipiunt species & indiuidua. Uniuoca autē
 sunt quorū & nomen cōmune est et ratio eadē: quare ōnis quæ

Tex. vii.

Substantiis.

nullo est prædicatio
 discreta et uniuoca
 sed identica.

facit si logisunt Anst.
 ea que prædicantur de
 aliquo nō sunt et
 sunt et prædic. uniuo
 ca. sed generum et
 actum.

LIB. PR. AEDICAMENTORVM.

Tex. viij a substantiis differentijs q̄ sunt, vniuocè prædicantur. Omnis autem substantia hoc aliquid significare videtur. Inprimis igitur substantijs indubitabile id verūq̄ est, hoc aliquid ipsas significare. Individuū enim vnumq̄ numero est, quod significatur. In secundis verò substantijs, similiter quidē propter appellationis figurā hoc aliquid significare videtur, cū quis aut hominem aut animal dixerit: non tamē est verū, sed quale quid potius significat: non est enim vnum ipsū subiectū, vt ipsa substantia prima: sed de pluribus ipse hō & aīal dicitur, verū non quale quid absolute significat, perinde ac albū: nihil enī aliud albū quā quale significat. At species & genus circa substantiā quale ipsū definiūt: qualē enī quādā substantiā sanē significāt. Genere tamē

Tex. viij a prior definitio quā specie fieri solet, qui nāq̄ aīal dicit is plura cōplectitur quā is qui hoīem dicit. Cōpetit prætereā substantijs & nihil ipsis contrarium esse. Præterea nāq̄ substantiæ vt alicui homini, aut alicui animali quidnā cōtrariū fuerit? nihil. n. prorsus his aduersatur. At neq̄ ipsi homini vel animali contrariū quicquam esse videtur. Non tamen hoc substantiæ proprium est & alijs. n. cōpetit, vt quantitati: bicubito. n. aut tricubito nihil cōtrariū esse videtur: neque ipsis decem, neq̄ taliumcuiquam quicquam aduersatur: Nisi quispiam multum pauco, aut magnum paruo dixerit esse contrarium: attamen nihil eorum quæ definite sunt quantitates, cuiquam prorsus aduersari videtur.

Tex. ix At verò substantia non suscipere gradus videtur, vt sit magis minusue talis. Atque non dico substantiam substantia non magis substantiam esse: hoc enim iam diximus ita esse, sed quæ substantiam id ipsū quod est, nō dici magis ac minus esse

ve-

probat nā signatū per aliquid.

cū quis vs singularis.

probat nā signatū per aliquid. sed quale quid signatū per aliquid nō signatū nō p̄. p̄

i. cōtrariū. et sc̄ dā quid. et nāq̄ copare uniuersalitatij. ming. p̄. dicitur quali tatem.

ij. x. v.

omniū pars esse si nō.

denario.

esse quantitates.

i. alicui quātiti de terminata.

veluti si substantia eadem hō sit, non est magis ac minus, aut se ipso, aut alio, hō: nō enī alius alio magis hō est, perinde atq; albū aliud alio magis ac minus est albū: corpus utem albū magis albū nūc quā prius, & calidū magis nūc calidū ac minus dicitur esse: substantia verō nō magis dicitur, nec minus, neq; hō magis nūc hō quā prius dicitur esse, neq; ceterorum quicquā omnino quę substantiæ subeūt rationē, quare patet, substantiā gradus suscipere non posse, ut magis sit unquā id quod est, atq; minus. Maxime verō substantiæ propriū hoc esse videtur idem inquā unūq; numero permanēs, cōtrariorū esse susceptiui: quale nihil in ijs quę substantiæ nō subeūt rationē proferre possis: quod unū numero cum sit, recipere in se contraria possit: ut color vnus idemq; numero, albus idem ac niger: negotiumue idem numero, bonū malumq; ut dicatur: ac in cæteris similiter, quę cunq; substantia non sunt. Substantia autem vna eademq; numero contrariorum est susceptiua, veluti quidam homo vnus ac idē interdum fit albus, interdum niger, & calidus atque frigidus, & vitiosus ac studiosus. Ad alia verō nulla id ipsum accommodari videtur nisi fortasse quispiam instaret, orationē opinionemq; dicēs contrariorum esse susceptiuas. Eadem enim oratio falsa veraque esse videtur, nam si vera est hæc oratio quempiam inquam, sedere, si ille surgat, eadem hæc oratio falsa erit. Idem & in opinione fieri videtur: Nam si quispiam opinatur quempiam sedere, si surgat ille, falso nimirum opinabitur, qui de illo eandem habet opinionem. Enim verō si quispiam & his illud accommodatum duxerit esse, in modo tamen habebit utiq; differentiam: substantiæ enim ipse sui mutatione con-

in lib. 1. p. 1. ut dicitur in
alio libro. et in p. 1. ut
omnibus substantiis.

Tex. x

dicere in rebus que non sunt
substantia.

nulla res alterius potest
dicere uti quod est
autem unum non potest
recipere contraria.

negotia. i. actio.

i. singulari.

id est. 5. suscipere contra.
est. 5. orationi. et opi
nioni.
est discriminē. in modo.

tra

DE SUBSTANTIA. Cap. V.

acquirat alia qualem
re.

mutari.

si res signa mutentur
circa res ipsas.

omnia propter mutationem
re recipit contraria.
opinio.

sed quia mutatio fuit
facta circa re signata.

ita se habet.

in nulla re in alia. quia
is quod recipit contra
re in alia.
nulla in opinio.

re recipit.

trariorum sunt susceptrices: si fit enim ex calido quippiam frigidum, mutatur sanie, alteratur enim ut patet: & similiter si nigrum ex albo fit, & studiosum e vitioso, & in caeteris simili modo, unum qui loq; mutationem suscipiens, contrariorum est susceptivum. In oratione vero atq; opinione non ita fit, sed ipse quidem immobiles penitus manent: si res autem moueatur, ibi tum eua lunt circa ea contraria: oratio namq; eade manet, quempiam inquam sedere: re autem mota, interdum vera, interdum falsa fit. Eadem circa opinionem etiam fiunt. Quare saltē hoc quidem modo substantiae proprium erit, ipsam sui mutatione susceptricem contrariorū esse. Quod si quispiā & hoc acceptet, opinionem ut putet, orationemue susceptivas contrariorum esse, scit id ipsum verū non esse. Oratio namq; opinioe, nō quia suscipiunt aliquid, ideo susceptiva contrariorum esse dicuntur: sed quia circa quippiam aliud accidit aliquid. Ex eo namq; vera vel falsa oratio ac opinio dicitur esse, quia res ipsa est, aut non est: non quia ipsae contrariorū sunt susceptivae. Simpliciter enī a nulla re prorsus aut oratio aut opinio mouetur, quare non erūt susceptivae profecto contrariorū si passio in ipsis nulla efficiatur. At substantia hoc susceptiva contrariorum dicitur esse, quod cōtraria suscipiat ipsa. Morbum enim & sanitatē, nigredinem atq; albe linem suscipit: atq; unumquodq; talium ipsa suscipiens, susceptrix contrariorum dicitur esse. Quare substantiae proprium erit, ipsam unum idemq; numero permanentem, mutatione sui susceptricem esse contrariorum. Sed de substantia quidem haectenus.

DE quantitate. Cap. VI.

Quant.

Quantum autem partim est continuum, partim discretum: & partim: artim ex habentibus positionem partibus, partim è non habentibus constat. Atq; discretum quidem est, ut numerus atq; oratio: continuum autem, ut linea, superficies, & corpus: & insuper præter hæc tempus & locus. Partium enim numeri nullus terminus communis est, quo ipsæ copulantur, ceu quinque & quinq; si sint denarii partes, nullo communi termino copulantur, sed sunt seiuncta. Similiter tria & septem communi termino nullo copulantur. Neque omnino fit, ut numeri partium terminus communis ullus sumatur, sed semper partes seiunctæ sunt. Quare discretum numerus est. Similiter & oratio discretum esse videtur: nam quantum ipsam esse, ex eo patet, quia longa breuiq; syllaba mensuratur. Eam verò orationem dico, quæ fit cum voce: etenim nullo partes ipsius communi termino copulantur. Neq; enim terminus cõis ullus est, ad quẽ syllabæ coalescãt: sed quæq; per se sunt seiunctæ. Linea verò continuũ est, sumi nanq; cõmunis terminus, quo partes lineæ copulentur, punctũ potest, & itidem superficiei lineæ. Plani nanq; partes communi quodã termino copulantur. Similiter & in corpore sumere assignareq; lineam superficiemq; cõmunẽ terminum potes, quo partes corporis copulantur. Porro aut & tẽpus & locus generis huius sunt, tẽpus enim præsensũ in exacto futuroq; copulatur. Rursus et locus cõtinuus est: corporis enĩ partes, quæ quidẽ aliquo cõmuni termino copulãtur, locũ occupãt. Igitur & loci partes, quas quæque pars corporis occupat, eodẽ sanẽ termino copulãtur, quo copulantur & partes corporis. Quare locus etiã cõt. in-

probat numerũ esse
quantitatẽ discretã.
potest dari copulans
partes numeri
quinq; et quinq; que
sunt partes aliquas.

ut est possibile. ut
den. aliquis cõmunis
qui copulet partes
numeri.

quidquid in sumatur
partes. quĩs est qua.
sed oratio.

inque coniungantur.
Syllabæ.

i. quæ partes cõmuni.

DE QUANTITATE. Cap. VI.

Tex. ii.

us erit, quippe cum partes ipsius vno comuni termino copulentur. Præterea partim, vti diximus, ex habentibus positionem partibus, partim è non habentibus constat. Nam lineæ quidem partes positionem habent: quæque enim ipsarum alicubi situm habet: atque quâ in parte plani quæq; sita est, quâq; cum parte copulatur, sumere assignareq; potes. Similiter & plani partes positionem quandã nimirum habent: simili nanque modo quæq; partium vbi iacet, quâq; cū parte copulata est, assignabitur. Partes etiam solidi lociue positionem idẽtidem habent. At in numero nemo demonstrare partes ipsius positionem quã habeant, aut vbi sint sitæ, aut quæ quibus cum copulentur, potest. Nec item in tempore: nulla enim pars temporis permanet: quod aut non permanet, id quonam pacto positionem habebit? Sed ordinem habere potius dices, propterea quod hæc pars sit prior temporis, hæc posterior. Et in numero simili modo: ex eo planè, quia prius vnum quàm duo, & duo quàm tria, & tria quàm quatuor numerantur. Atque hoc quidem pacto ordinem quandam habent, positionem autem ipsarum non vti que sumas. Oratio quoque similiter sese habere videtur: nulla enim ipsius pars permanet: sed iã quæ dicta est, prebendi amplius non pot: quare partium ipsius positio sanè non erit, cum nulla prorsus permaneat. Quæ cum ita sint, patet, partim ex habentibus positionem partibus, partim è non habentibus positionem consistare. At qui hæc sola quæ dicta sunt, proprie quanta dicuntur: cætera verò vniuersa per accidens. Ad hæc enim aspicientes, et cætera quanta dicimus: velut album, ex eo multum dicitur, quia multa superficies est: & actio longa, motusue, quia tempus est longum:

Tex. iij.

op. vii. quibz. quantitas
vbi. in uerbo.
aliarum in aliquo vno.

op. vii. par. lineæ habet
situm in ipsa lineâ.
vbi. in uerbo.
vbi sit uolucata.

quia n. p. u. continuat.
quia partim tempo. n.
p. u. permanet.
quoniam p. u. habet ipse
vbi. in uerbo.

ordinem prioris et post.

ex ipse final.
quæ quæ iã probata
est.

longum.
Et
re
alio
per
dic
se
dic
de
tet
es
p
tu
p
u
il
n
n
il
g
e

longum: non enim per se vnumquodq; horum dicitur quantum. Etenim si quispiam quantanam sit actio assignauerit, tempore sane ipsam definiet, biennem dicēdo, aut triennem esse, aut alio simili modo. Et album etiam quantum sit si assignauerit, superficie nimirum definiet: quanta enim est superficies, tantum dicet & albū esse. Quare ea sola quæ dicta sunt, proprie & p se quanta dicuntur: cæterorum verò nihil per se, sed per accidēs dicitur quantum. Præterea quantitati nihil est cōtrarium. In definitis enim quantis nullam omnino contrarietatem esse patet, ceu bicubito, aut tricubito, aut superficiei, aut alicui tali: nihil est illorum omnino contrarium. Nisi quispiā paucū multū, aut paruo magnū dixerit contrarium esse. At horū nihil est quantum, sed potius est ad aliquid. Nihil enim per se magnum vel paruum dicitur, sed ad aliud sanè refertur: ceu mons quidē paruus dicitur, milium autem magnū: propterea quòd hoc maius, ille minor hisce quæ generis eiusdem sunt existat. Ad aliud igitur est ipsorum relatio: nam si paruum quicquam māgnūue per se diceretur, nunquā mons quidem paruus, milium verò magnum utiq; dicatur. Rursus in pago quidem multos homines, Athenis autem paucos dicimīs esse, qui tamen longè sunt illis plures: & in domo quidē multos, in theatro verò paucos, qui quidem & ipsi multo sunt illis plures. Præterea bicubitū quidē atq; tricubitum, & talium vnumquodq; quantum significat, magnum autem & paruum, quantum non significat, sed magis ad aliquid. Alterius enim contemplatione magnū parnūq; intelligitur. Quare patet, hæc ex his esse, quæ ad aliquid sūt. Præterea siue quāta hæc quispiā esse ponat, siue non ponat ni-

hil

operans

duram. per dunt
aut.

Tex. iiii.

ab solute. et simpli.
militē dī. magnū per
comparatiōem ad alia
grana.grubar nō dicit absolute
te.
comparatiōe eorū qui
gloria esse ibi.verbat nō esse quā
sicut se vbi.

absolute

per comparatiōem ad
aliud.grubar nō esse orca
na.

LIB. PRÆMEDICAMENTORVM.

bil est ipsis contrarium: quod enim per se ipsum sumi nō potest, sed ad aliud semper refertur, ei quo nam pacto contrarium quicquam fuerit? Præterea si magnum ac paruum contraria sunt, fiet ut idem contraria simul suscipiat, & eadem sibi ipsis contraria ut sint. Fit enim interdum, ut magnum atq; paruum sit idem. Est enim ad hoc quidem paruum, ad aliud verò magnum: quare fit, ut idem eodem tempore magnum sit atq; paruum. Quod si hæc contraria sint, idem profecto contraria simul suscipiet: at nihil videtur simul suscipere cōtraria posse: substantia nāq; susceptrix quidē contrariorū esse videtur, nō tamen valet simul atq; egrotat quisquam: neq; simul albū est quicquam atq; nigrum, neq; ceterorum quicquam quod quidem contraria suscipiat simul. Fit etiam, ut ipsa sibi ipsis contraria sint. Nam si magnum contrarium paruo est, cum idem corpus & magnū sit & paruum eodem tempore: maxime sequēs videtur, ut idem quoque ipsum sibi contrarium fateamur. Sed ut quicquam sit ipsum sibi contrarium, fieri nequit. Ergo nec magnum paruo cōtrarium esse potest, neque pauco multum. Quare etsi quispiam hæc non ad aliquid, sed quanta esset dicit, contrariū tamen nullum prorsus habebunt. Maxime autem quantitatis cōtrarietas versari circa locum videtur. Superum enim infero contrarium ponunt, locū qui est in medio inferū esse dicētes: propterea quod me. ij ad fines ipsius mundi distantia maxima est. Cæterorū quoq; definitionem contrariorum, ab his afferre ac assignare videntur. Quænam plurimum inter sese sub eodem genere distant, ea cōtraria esse dicunt. Porro autē, quāto magis ac minus esse non cōpetit, ut bicubito. Nō est enī aliud alio bicubitū ma-

Tex: v:

gis

sami abfuluē.
 contrariū dicitur omnia
 vū.

ut eadēq; numerū.

ita ut respectu big.

magnū et paruum.

impossibile est magnum et paruum esse
 simul contraria
 et ipsa subiecta sibi
 ipsis aduersantia.

maximū. arri in loco.

centū. ut qd ad super
 finē celi est maximū.
 definitio contrariorum
 generū. ab ipso disto
 vū.

LIB. PRÆMEDICAMENTORVM.

ad aliud dicitur: ad aliquid enim mons ingens dicitur. Simile quoque cuiusdam simile dicitur: & cætera etiam talia ad aliquid eodem modo dicuntur. Sūt autē & recubatio, & statio, & sessio positiones quædā: positiones verò ad aliquid sunt: Recubare autem, aut stare, aut sedere, positiones non sunt: sed à dictis positionibus denominatiuè dicuntur. Est autem & contrarietas in his-

Tex. ij.

ce quæ ad aliquid sunt: virtus nanque vitio contrarium est, quorum vtrunque ad aliquid est: & ignorantia scientia. Non tamen vniuersis contrarietas inest: duplo nanque & dimidio

Tex. iij.

& similibus, contrarium est nihil. Videntur etiam ea quæ sunt ad aliquid & gradus suscipere, vt magis minusue talia sint, simile nanque & magis & minus dicitur simile & dissimile, & æquale & inæquale similiter: quorum vtraque ad aliquid sunt. Quippe cum simile cuidam simile, & dissimile cuidam dissimile, & inæquale cuidam inæquale dicatur. Non vniuersa tamen hanc subeunt legem. Duplum enim non magis minusue dicitur duplum, neque quicquã talium vllum. Atqui vniuersa quæ sunt ad aliquid, ad ea dicuntur, quæ conuertuntur: seruus enim heri dicitur seruus, & herus serui dicitur herus: & duplũ dimidij duplũ, & dimidiũ dupli dimidiũ dicitur, & in cæteris simili modo: quanquam interdum dictio casu differt. Scientia enim scibilis scientia, & scibile scientia scibile, & sensus sensibilis sensus, & sensibile sensu sensibile dicitur. Verũ interdum conuersio fieri non videbitur, si id ad quod dicitur, non accommodatè fuerit assignatum, sed qui assignat errauerit: veluti si ala auis fuerit assignata, non conuertitur auis alæ, non enim primò accommodatè est assignata ala auis: nam non hoc ala ipsius dicitur

Tex. iiij.

heri dicitur seruus, & herus serui dicitur herus: & duplũ dimidij duplũ, & dimidiũ dupli dimidiũ dicitur, & in cæteris simili modo: quanquam interdum dictio casu differt. Scientia enim scibilis scientia, & scibile scientia scibile, & sensus sensibilis sensus, & sensibile sensu sensibile dicitur. Verũ interdum conuersio fieri non videbitur, si id ad quod dicitur, non accommodatè fuerit assignatum, sed qui assignat errauerit: veluti si ala auis fuerit assignata, non conuertitur auis alæ, non enim primò accommodatè est assignata ala auis: nam non hoc ala ipsius dicitur

o. dicitur partia ad locu.

o. dicitur partia ad locu.

magis aliud reharium
aut. feda. no. fuzi
p. magis et magis.
que. eurg. conuertur.
ka. ipsa.
Sicut duplu. ca. ferti.
ad. Duplu. in. uic. imp.
qua. qua. ipsa. conuert.
uia. in. se. per. fit. cu.
de. casu.

citur
alæ
erit
ala
sitiu
si cl
non
nau
assi
mo
si
ua
da
di
na
qu
si
cu
la
qu
cu
e
N
tu
id
se
f

citur

citur, quod est auis sed quo est ales: complurium enim & aliorum
 alae sunt, quae aues non esse constat. Quare si accommodate fu-
 erit assignata, fiet conuersio sane: veluti ala alitis ala, & ales
 ala est ales. At qui inter dum & nomen facere necesse est, si po-
 situm nomen ad quod accommodata fuerit assignatio, non sit: ceu
 si clauus nauigij assignabitur, non accommodata sit assignatio:
 non enim eo clauus ipsius dicitur, quo nauigium est, sunt enim
 nauigia, quorum clauus non sunt. Sed forsitan accommodatior
 assignatio fuerit, si clauus clauati clauus, aut aliquo alio simili
 modo dicatur, non enim positum nomen est. At qui conuertitur
 si accommodata fuerit assignatio: clauatum enim clauo est cla-
 uatum. Idem fuerit & in caeteris modis: veluti caput accommo-
 datius fuit assignatum, si capitati caput, quam si animalis esse
 dixerimus: non enim eo caput habet, quo animal est, complura
 namque animalium capite vacant. Hoc autem pacto facillime
 quispiam eorum nomina sumet, quibus nomina posita non sunt
 si a propositis primum vocibus, etiam his imponat nomina, quae
 cum primis conuertuntur: ut in praedictis intueri licet, ubi ab a-
 la ales, & a clauo clauatum assignabatur. Vniuersa igitur ea
 quae sunt ad aliquid, si accommodate quis reddat, ad ea sane di-
 cuntur quae conuertuntur. Nam si ad quoduis unumquodque,
 & non ad id ad quod dicitur, assignetur, non fit sane conuersio.
 Neque enim quidquam eorum, quae sine controuersia ad ea dicun-
 tur, quae conuertuntur, nomenque habent, conuertitur: si non ad
 id quod dicitur, sed ad accidentium aliquid assignetur. Veluti si
 seruus non heri, sed hominis, aut bipedis, aut cuiuspiam simili
 fuerit assignatus, non fuerit sane conuersio: non enim accommo-

indifferenter. et ad
 id ad quod refertur.

fit nomen conuersio.

sed ad aliud quod ac-
 cidit seruum.

LIB. PRÆAEDICAMENTORVM.

data est assignatio. Prætereà si accommodatè ad id quod dicitur fuerit assignatum, sublatis quidem cæteris omnibus quæ sunt accidentia, relicto autem eo solo ad quod est assignatum accommodatè, ad illud sanè dicitur: ceu si seruus ad herum dicatur, sublatus quidem cæteris vniuersis quæ accidunt hero, bipede inquam, scientiæ susceptivo ac homine: relicto autem tantummodo hero, seruus ad ipsum semper dicitur: seruus enim heri dicitur seruus. Quòd si non accommodatè ad id, ad quod tandem dicitur fuerit assignatum, cæteris quidem sublatis, eo verò solo relicto ad quod est assignatū, nō ad ipsum sanè dicitur. Assignatus enim sit seruus hominis, alaque auis: atque ab homine herus auferatur, non ad hominem sanè seruus dicitur. Nā cū herus non sit, neque seruus est sanè. Similiter & ab aui ales auferatur, non vltèrius ala profecto ad aliquid erit: si enim ales nō sit, neque erit ala cuiusquam. Quare quodque assignetur ad id, ad quod tandem dicitur accommodatè, oportet. Atque si sit quidem positum nomen, facilis assignatio fit: sin verò non sit, nomina fortasse ponantur necesse est. Quòd si hoc assignentur modo, ea quæ ad aliquid sunt, vniuersa ad ea sanè dicentur, quæ cōuertuntur, vt patet. At vero ea quæ sunt ad aliquid, simul natura esse videntur. Atque in plurimis quidem vera est hæc sententia, in quibusdam autem vera non est. Simul enim duplum est, & dimidium: & si est dimidium, duplum est, & contra: & si seruus est, herus est etiam: similiter & in cæteris. Quin & mutuò hæc interimunt sese. Nam si duplum non est, dimidiū nō erit: & si dimidium non est, duplum non erit. Idē est & in cæteris modis, quæ rationis sunt similis. Non tamen in vniuersis quæ-

Tex.v.

quæ-

quæ sunt ad aliquid, verum hoc esse videtur, simul inquam natura ut sint: scibile nanque scientia prius esse videbitur. Plærunq; enim rerum, quæ antea sunt, scientias nos accipimus. In paucis enim, aut nullam re prorsus scientiam fieri quispiam cum scibili simul videbit. Præterea si scibile tollatur, tollitur & scientia: scientia verò si tollatur, non tollitur scibile. Nam si scibile non sit, scientia non est: nullius enim prorsus scientia erit. Scientia verò etiam si non sit, scibile esse nil prohibet: quadrationis enim circuli & si scibilis est, scientia quidem nondum esse videtur: est autem scibilis ipsa. Præterea animalisublato, scientia quidem non erit: cum complura interim quæ scibilia sint existant. Sic & in sensu res sese habere videtur: sensibile enim antecedere sensum videtur. Si sensibile nanque tollatur, tollitur: & sensus: at ipsum si sensus auferatur, non tollitur, sensus enim circa corpus & in corpore sunt. Itaque sensibili sublato, corpus è medio tollitur: est enim & ipsum corpus sensibile: si corpus verò non sit, etiam sensus auferatur. Quare fit, ut secum sensibile sensum auferat. At sensus secum sensibile non tollit. Nam si animal tollatur, tollitur quidem sensus, sensibile verò non tollitur. Est enim sensibile corpus: ut calidum, frigidum, dulce, amarum, & cætera omnia, quæ sunt similis generis. Præterea sensus quidem cum sensitivo simul emergit: nam una cum animali & ipse sensus efficitur. Sensibile autem est & antea quam sensus sit ortus: est enim ignis, & aqua cæteraque talia, è quibus animal constat, & antea quam sit omnino animal, aut sensus. Quare sensibile prius ipso sensu videbitur esse.

ut indicaret huiusmodi inter. prædicta scilicet & per calidum. scilicet. prædicta est prior se & at spacia. n. r.

quodam patet.

quod in sensu simul non est. & firmare est in sensu.

circa corpus in qua obiecta. Et in corpore in qua in subiecto.

quia manet in se.

sunt sensibilia in obiecto.

Existit autem hoc loco dubitatio quædam, utrum nulla **Tex. vij.**

LIB. PRÆMEDICAMENTORVM.

Substantia dicatur ad aliquid, quemadmodum & videtur, an hoc in aliquibus substantijs secundis contingat. In primis nanque substantijs verum est: nam neque tota, neque partes ad aliquid sanè dicuntur: quidam enim hō non dicitur cuiusdā quidā hō, neque quidā equus cuiusdā quidā equus. Et itidē in partibus. Quædā enim manus nō cuiusdam quædam manus sed cuiusdā dicitur manus: & quoddā caput, nō cuiusdā quoddā caput, sed cuiusdā dicitur caput. Eadem & in pluribus secundis substantijs dici possunt. Homo nanque non cuiusdam dicitur homo, nec equus alicuius dicitur equus, nec lignum alicuius dicitur lignum: sed alicuius possessio dicitur. Talia igitur patet non ad aliquid esse. In quibusdam autem secundarum substantiarum est dubitatio: Caput enim alicuius dicitur caput, & manus alicuius dicitur manus, & vnumquoque tale eodem modo dicitur: quare hæc videbuntur ad aliquid esse. Si igitur eorum quæ sunt ad aliquid, definitio est assignata, aut omnino est difficile, aut impossibile, nullam substantiam ad aliquid esse ostendere. Sin vero non sufficienter est assignata, sed ea sunt ad aliquid, quorum esse idem est ei, quod est ad aliquid aliquo modo sese habere, fortasse ad hæc aliquid dici potest. Prior autem definitio sequitur quidem ea, quæ sunt ad aliquid, omnia: non tamen idem est, quod ipsorum ad aliquid esse, id quod sunt aliorum esse dici. Ex his igitur patet, si quispiam aliquid eorum, quæ sunt ad aliquid, definire scit, simul id ad quod illud dicitur definire sciet. Hoc autem patet quidem ex his ipsis. Nam si scit quispiam hoc aliquid esse, est autem eorum quæ sunt ad aliquid esse, idem ei quod

Tex.vii.

quorum esse in tale est ad aliud referri.

Texviii.

est

est ad aliquid aliquo modo se habere: & illud pfecto sciet, ad quod hoc aliquo modo se habet. Si enim nescit omnino id, ad quod hoc aliquo modo se habet, neque si ad aliquid hoc modo se habet sciet. Patet autem & ex singulis: nã si quispiã hoc sit definite duplum esse, & id cuius duplum est continuo definite scit. Nam si nullus definite duplum scit illud esse, neque si est duplum omnino scit. Similiter & hoc si scit prestabilius esse, & quo prestabilius est definite ob hæc eadem ipsum scire necesse est. Nec indefinite sciet, hoc prestabilius esse deteriore: hæc enim opinatio est, nõ sciẽtia: Nõ enĩ exacte iã deteriore prestabilius esse scit, nã si forte sic accidit, nihil est deterius ipso. Quare patet necessarium esse, ut quicquid eorum quæ sũt ad aliquid quispiam definite sciat, & id idẽ ad quod illud dicitur ut sciat. Fit autem, ut caput & manus, & quæcunque talium, quæ substantiæ sunt, id quod est ipsum definite sciatur: at nõ fit necessario, ut id quod ad dicitur definite sciatur. Cuius enĩ hoc caput aut cuius est manus, nõ fit ut definite sciatur. Quare hæc nõ ad aliquid erunt. Quod si hæc nõ sũt ad aliquid, verè dicere licet, nullam substantiam ad aliquid esse. Difficile autem est fortasse, de talibus vehementer asserere eum, qui non per sæpe cogitationem in his posuerit: circa tamen unumquodque ipsorum nõ est inutile dubitasse.

Tex. ix.

sum esse et est in

Admonere nos ut de unaquaque re multas excitemus. si cultura. per se ipse magis celebrat.

De quali, & qualitate. Cap. VIII.

Qualitatem verò dico, qua quales quidam dicuntur. Est autem qualitas ex hisce, quæ multis modis dicuntur. Acque una quidem species qualitatis, habitus dispositioque vocetur. Differt autem habitus à dispositione: nam

LIB. PR. AEDICAMENTORVM.

gis permanet, atque diuturnior est. Tales sunt ipsæ scientiæ & virtutes. Scientia nanque ex eorum numero videtur esse, quæ permanent, & cum difficultate dimouentur: etiam si quis piam mediocriter scientiam acquirat, nisi magna mutatio vel à morbo vel à re quapiam alia simili fiat: similiter & virtus vt iustitia, temperantia, & quæcumq; tales, haud facile dimoueri mutariue videntur. Dispositiones autem eæ sunt, quæ faciliter dimoueri mutariq; possunt, vt caliditas, frigiditas, sanitas morbus & quæ sunt hisce similia. Nā his ipsi homo aliquo modo disponitur, & facile quoque mutatur, ex calido frigidū subiens, & ex valetudine morbum, & in cæteris etiam similimodo. Nisi & harum ipsarum aliqua ob diuturnitatem versa iam in naturā sit, dimoueriq; nequeat, aut summa cum difficultate mutari possit: quam quidem hac ratione quispiā vthabitum iam nuncupauerit. Patet autem, ea homines habitus dicere velle, quæ sunt diuturniora, neq; dimoueri facile possunt. Eos enim qui sciētias non admodum tenent, sed eas amittere facile possunt, habitum habere non dicunt, ea licet sciētia aliquo modo deterius meliusue dispositos videant. Itaq; sic à dispositione habitus differt, vt illa facile dimoueri possit: habitus autem diuturnior sit, & cum difficultate moueatur. Sunt autem habitus quidē, & dispositiones: dispositiones verò haud necessario habitus sunt. Qui nāque habent habitus, ij aliquo modo etiam disponuntur: at qui disponuntur, ij non omnino & habitus habent. Aliud autem qualitatis genusest, quo ad luctam aliquos, aut ad cursum, aut ad sanitatem, aut ad morbum aptos esse dicimus: & simpliciter ea, quæ per potentiam naturalem impotentiamue dicuntur. Non enim

Tex. ij.

quid

quidquam horum ex eo dicitur tale, quia aliquo disponitur modo: sed quia naturalem potentiam habet, ut facile quippiam aut faciat, aut non patiatur: Ut ad pugilatum cursumue apti dicuntur ideo, non quasi rerum earum facultatem iam aliquam teneant: sed tantum quia naturalem, aut vim aut imbecillitatem facile aliquid faciendi habent. Sic apti sanitati, quia vim naturalem haud facile obnoxiam: morbidi contra, quia obnoxiam facile seu quia vi non facile obnoxia careant, dicuntur. Eiusdem generis est & durum ac molle. Durum enim ex eo dicitur, quia potentiam habet ut non facile diuidatur: molle autem ex eo, quia eiusdem habet impotentiam. Tertium qualitatis est genus, qualitates passivæ ac passionis: quæ quidem talia sunt: ut dulcedo, amaritudo, acerbitas & ea quæ sunt generis similis: caliditas præterea, frigiditasque & albedo, atque nigredo. Has igitur qualitates quidem esse, perspicuum esse videtur. Eanãque quæ hæc susceperunt, qualia sanè dicuntur: ut mel ex eo dicitur dulce, quia dulcedinem suscepit, & corpus etiam album, quia suscepit albedinem. Similiter & in cæteris res se habere videtur. Qualitates autem passivæ dicuntur, non ideo quod ea, quæ susceperunt, passa aliquid sunt. Neque enim mel ex eo, quia passivum aliquid est, dulce dicitur: neque cæterorum talium quicquam. Similiter & caliditas & frigiditas, non ex eo passivæ qualitates dicuntur, quia ea quæ susceperunt aliquid passa sunt, sed quia quæque qualitas dicta passionis in sensibus est efficax. Dulcedo namque passionem quandam in gustu facit, & caliditas in tactu: cæteraque simili modo. Albedo autem & nigredo, cæteri que colores, non eodem modo qualitates passivæ dicuntur: sed quia à passione sunt factæ. Nã quod per passionem mu-

quia facile habent
subiectum imbecillitatis
ut: possunt. s. ut
privantur.

Tex. iij

pertinentes ad gustum.

LIB. PR. AEDICAMENTORVM.

tationes cōplures colorū fiāt, certū est. Puduit enim quēpiā, at
 que erubuit: & timuit quispiā, atq; palluit. Quare si quispiam
 etiam natura talium passionū incursumne aliquid subiit, similē co
 colorem verisimile est illū habere. Quę nanq; nunc dū pudet
 dispositio circa corpus emerfit, eadem & in naturali constitui
 one dispositio fieri potest, vt & color natura similis fiat. Quę
 cūq; igitur affectionum talium initium ab aliquibus sumpserunt
 passionibus, quę permanent, dū difficultateque dimouentur, pas
 sive qualitates dicuntur. Siue enim in naturali cōstitutione pal
 lor aut nigredo sit orta, qualitas dicitur. Nā circa eadē quoq; di
 cimus quales: siue ob diuturnū morbū, aut calorē hęc eadē acci
 derint. modo nō facile dissoluātur, aut per vitā permaneāt, qua
 litates sanę passivę & ipsę dicuntur, cum hisce similiter quales
 dicantur. Quę verō ab hisce fiunt quę facile dissoluūtur, pas
 siones dicuntur, non qualitates. Nō enim per hasce quales dicun
 tur. Neque enim erubescens, ob verecundiam rubens: neque pal
 lens ob timorem pallidus appellatur, sed aliquid passus po
 tius dicitur esse. Quare passiones hęc res, & non qualitates di
 cuntur. Similiter & in aīa qualitates passivę, passionesq; dicuntur:
 Quę enim in generatione continuo a passionibus quibusdā ip
 sa quę sine difficultate dimoueri nō possunt, sūt orta, qualitates
 dicuntur: vt insania, iracundia, & quę sūt similis generis. Qua
 les enim ob hęc ipsa dicuntur, vt iracūdi, atq; insani. Similiter
 & quęcūq; mentis egressiones non naturales: sed a quibusdam
 alijs casibus factę sunt, quę aut sine difficultate dimoueri non
 possūt, aut omnino immobiles sunt, qualitates itidem & hęc dicū
 tur: quippe cum hisce quales dicantur. Quę verō ab hisce fiunt
 quę

quęcūq; qualitates.

transmutationibus.

simpliciter denominantur.

exemplis in transmuta
 tionibus ponit.

quę

quae facile dissoluntur, atque expirant, passiones dicuntur: ve-
 luti si turbatus quispiam, iracundior fuerit. Nō enim iracūdius
 dicitur, qui tali in perturbatione iracundior est: sed potius ali-
 quid passus dicitur esse. Quare passiones talia non qualitates di-
 cuntur. Quartum qualitatis genus est figura, & ea quae circa
 vnumquodq; est forma, & insuper rectitudo & curuitas, &
 quicquid est hisce simile, horum enim vnoquoque quale quippiam
 dicitur. Ex eo nanque quia triangulus, aut quadratum quippiam
 est, quale quid dicitur. & quia rectum identidem est, aut cur-
 uum. Forma etiam quodq; dicitur quale: Rarum autem & den-
 sum, & asperum atque laeue, quale quidem significare quid
 videbuntur, à qualitatis tamen diuisione remota esse videntur.
 Partium enim potius positionem videntur quandam significa-
 re. Etenim densum buidem ex eo quippiam est, quia partes ipsi-
 us sibi ipsis propinquae sūt: rarum autē ex eo, quia à sese distāt.
 Laeue etiā est ex eo: quia recte partes sunt sitae: asperū verò ex
 eo quia quaedam partium eminentes, quaedam humiles sunt. At
 que forsitan buidem & alius quispiam qualitatis modus videbi-
 tur esse: qui tamen maxime dici solēt, tot fere sunt. Ea igitur quae
 diximus, sunt qualitates, vt patet. Qualia verò sunt ea, quae
 denominatiue ab ipsis, aut alio aliquo modo dicuntur. In plerisque
 igitur, quin potius fere in omnibus, denominatiue dicuntur: vt
 ab albedine albus, à musica musicus, & à iustitia dicitur iustus:
 & in ceteris simili modo. Sed in quibusdam ex eo, quia nō sūt
 nomina qualitatibus posita: non fit vt ab ipsis denominatiue di-
 cantur: vt aptus ad luctam, aut ad cursum, qui quidem natura-
 li potentia talis dicitur, à nulla qualitate dicitur denomi-
 natiue.

propheta leue ira.

Tex. iiii.

.s. ens nati. l. arte fa-
 ctū.
 et in curuitas et vna
 xa.
 quae ad alax.

Sunt equalis

superior, alvua.
 quaedam profa.
 s. sicut in omnibus.
 ditionibus. aut in for-
 uatis

Tex. v.

qualib.

qualib.
 que nō videntur in uerbo

LIB. PRÆDICAMENTORVM.

uè. Potentijs enim hisce quibus hi quales dicuntur, nõ posita nomina, sicut artibus, quibus militares aut cursores ob dispositionē dicuntur, sunt. Militaris enim dicitur ars, & cursoria, atque ab his ij qui disponuntur denominatiue dicuntur. Interdum etiam est positum & qualitati nomen, non tamen id quod ipsa quale dicitur, nomine illius denominatiue dicitur. A virtute nãque honestus quispiam dicitur, ex eo sane, quia virtutem habet, sed non denominatiue dicitur à virtute. Non tamen in multis id ipsum fit. Ea igitur qualia dicuntur, quæ à dictis qualitatibus denominatiue, aut aliquo alio modo dicuntur. Atqui contrarietas in qualitate esse videtur: iustitiæ nanque contrarium est iniustitia, & albedini nigredo, & cætera eodem modo. Ea etiam quæ ab ipsis qualia dicuntur, contraria esse videntur: vt iniustum iusto, & nigrum albo. Non tamen in omnibus hoc esse videtur. Flauo enim, aut fusco, aut talibus coloribus, quæ quidem sunt qualia nihil est cõtrarium. Ad hæc, si contrariorum alterum qualitas est, & reliquum omnino qualitas erit. Hoc autem ita esse patet ex singulis prædicamentis: nam si iustitia contrariu est iniustitiæ, atque iustitia qualitas est, est & iniustitia. Nam cæterorū prædicamentorum, neque quantum, neque ad aliquid, neque vbi, neque aliorum quicquam omnino, nisi qualitas iniustitiæ accommodatur. Eadem & in cæteris, quæ sunt in qualitate, contrarijs dici possunt. At vero qualia ipsa gradus suscipiunt, ac magis talia minusue dicuntur: album enim aliud alio magis minusue dicitur, & iustum alio magis minusue. Et ipsa etiam intensiorem suscipiunt: fit enim, vt album albius se euadat. Non tamen omnia, sed plurima conditionem hanc subire videntur.

Nam

Tex. vj.

per se et positue.
per accidens.
modis +

qua nō potest esse res
altrius. præd.

contrarijs que sū p̄
p̄ia cõtraria inquali.

Tex. vij.

est respectu sui gradus
cipiunt perfectione.
ut euadat magis album
se ipso.

DE ACTIONE ET PASSIO. Cap. IX. 26.

Nam dubitauerit quispiam, si magis minusue iustitia dici possit, & de dispositionibus etiam cæteris simili modo. Sunt enim qui de talibus contendunt: iustitiam nanque iustitia, aut sanitatē sanitatem magis minusue dici debere, haud omnino dicunt. Sed alium sanitatem, iustitiā inue, aut grammaticen, aut id genus dispositionem magis, aliud minus habere concedunt admodum.

At tamen ea quæ hisce qualia dicuntur, gradus sine contro- uersia suscipiunt, magisq; talia atq; minus dicuntur: Iustior enim & sanior alius alio dicitur, & in cæteris simili modo. Tri- angulus autē & quadratū, cæteræq; figure nō videntur talē cō- ditionē subire nā ea quidē quæ triāguli rationē circuliq; suscipiūt, triāguli similiter aut circuli sunt omnia. Eorū verō, quæ rationē hanc nō suscipiūt, nihil alio magis minusue tale dicitur: nō enim quadratū magis quā altera ex parte lōgius, circulus est: quip- pe cū neutrum circuli subeat rationem: atque simpliciter, si non subeant propositi rationem, alterum altero magis tale minusue minime dicitur. Non ergo omnia qualia gradus suscipiunt, ut magis talia minusue dicantur. Eorum igitur quæ dicta sunt, neutrum proprium qualitatis esse videtur, similia autem dissimi- liaque per qualitates solas dicuntur. Simile enim quippiam cui- piam nulla alia profecto ratione esse videtur, quā ea qua qua- le est. Quare proprium qualitatis erit hoc, ipsa simile atque dissimile dici. Nō autem perturbari oportet, si quispiam nos du- xerit de qualitate tractantes complura eorum quæ sunt ad ali- quid cum qualitatibus ipsis enumerasse. Habitus enim et dispo- sitiones ad aliquid esse dicimus. Etenim in omnibus ferē talibus genera quidem ad aliquid esse dicuntur, singularium verō ni- hil.

concedit accepta

Tex. viij
can.

Si quadrato nō cōpeti
esset circuli quæ
de eorū magis aut mi-
nus circulum?

Tex. jx

in re latius secūda
di.
gong. est re latius
sed p. n.

LIB. PRÆDICAMENTORVM.

bil. Sciētianāq; quæ quidē est genus, hoc ipsum quod est alicuius dicitur esse: cuiusdā enī sciētia dicitur: singularū verō sciētiarū nulla id ipsū quod est alicuius dicitur esse: vt grāmatica nō dicitur alicuius grāmatica, neq; musicacuiuspiā musica, nisi generis ratione ad aliquid & ipsæ dicantur. Grāmatica enim alicuius sciētia dicitur, nō alicuius grāmatica: et musica cuiusdā scientia nō cuiuspiā musica. Quare singulæ nō sūt, vt patet, ad aliquid atquales singulis his dicimur: quippe cū et has ipsas habeamus. Sciētes enī ex eo dicimur, quia singularū aliquas sciētiarū habemus. Quare singulæ erūt qualitates, quibus & quales qui eas habent, dicuntur. At hęc nō sunt ad aliquid, vt diximus. Præterea si quid idem, & quale & ad aliquid sit, in vtrisq; ipsum generibus collocari enumerarique, haud absurdum erit.

De actione & passione. Cap. IX.

Suscipit & ipsū agere patiue contrarietatem. Calefacere nāq; & frigefacere, & calefieri & frige fieri, & voluptate ac dolore affici, cōtraria sunt: quare contrarietatem suscipiunt. Gradus quoq; suscipiūt, vt magis atq; minus dicātur. Fit enī vt magis quippiā minusue calefaciat, & itidē calefiat et doleat magis minusue: quare agere patiue gradus suscipiūt, vt diximus. De his igitur tot à nobis sint dicta. Dictum est autē, & desitum esse, in hiscequæ diximus de ijs quæ sunt, ad aliquid, denominatiuum ipsum à positionibus dici. De cæteris verō, vt de quando, de vbi, & de habere: quia sunt manifesta, nil aliud dicitur quā ea quæ in principio diximus: habere quidē indutū atque armatum esse significare: vbi verō, in Lycēo esse, & cætera quæcunque de ipsis sunt dicta. De generibus ergo propositis ea quæ sunt dicta, sufficiunt. De

DE oppositis autem quot modis opponi soleant, deinceps dicendum esse videtur. Opposita namque modis quatuor opponi dicuntur: aut ut ea quæ sunt ad aliquid: aut ut contraria, aut ut habitus & privatio, aut ut affirmatio atque negatio. Atque ut in summa dicam duplici & dimidiū, ut eo quæ sunt ad aliquid: bonum & malum, uti contraria: cæcitas atque visus, ut habitus & privatio: sedere & non sedere, ut affirmatio atque negatio, opponuntur. Quæ igitur ut ea quæ sunt ad aliquid opponuntur, ea id quod sunt, oppositorum esse, aut aliquo alio modo ad illa dicuntur: ut duplum dimidij, id quod est, alicuius dicitur duplum: & scientia scibili eodem opponitur modo: atque ipsa id quod est scibilis dicitur esse. Et scibile etiam id quod est, ad oppositum ipsam inquam scientiam, dicitur: scibile namque aliquod, id scientia, dicitur scibile. Quæ igitur ut ea quæ sunt ad aliquid opponuntur, ipsa id quod sunt aliorum esse, aut aliquo alio modo vicissim dicuntur. Ea vero quæ ut contraria opponuntur, nullo pacto legem hanc subeunt: neque enim bonum mali dicitur bonum sed contrarium, neque album nigri dicitur album, sed contrarium quare oppositiones hæc differunt. Atqui contraria quidem quæ talia sunt, ut ipsorum alterum necessario rebus ijs insit in quibus aptum est fieri, aut de quibus prædicatur, ea nullum prorsus medium habent: quorum autem alterum inesse non necesse est: inter hæc aliquid omnino medium cadit: veluti sanitas ac morbus in animalis corpore fieri apta sunt, atque alterum insit animalis in corpore, sanitas inquam aut morbus, necesse est: & de numero par atque impar prædicatur, & alterum par aut impar insit numero necesse est: atque nullum inter hæc, aut inter par

Tex. ij.

Tex. iij

proprio susceptione l. in
licet.magis sicut definitio
definitis.

Substanti

O

LIB. PRÆDICAMENTORVM.

Et impar, aut inter sanitatem ac morbum, medium cadit. At quorum alterum inesse⁺ necesse non est, horum medium est aliquid: ut album & nigrum in corpore aptum est fieri, & non necesse est in corpore alterum horum inesse: non enim òne corpus aut album aut nigrum est. Vitiosum quoq; studiosumq; de homine quidem ceterisq; compluribus prædicatur: at non necesse est alterum illis inesse, de quibus hæc prædicari possunt: nõ enim omnia aut vitiosa sunt, aut studiosa: atq; est inter hoc medium sanè: fuscum quidem & flavum, ceteriq; tales colores, inter albũ & nigrum: id autem quod neq; vitiosum est, neq; studiosum, inter vitiosum ac studiosum. In quibusdam igitur media nomen habent, ut fuscum, pallidum, rubrum, cæterique tales colores qui media sunt inter album & nigrum in quibusdam verò nomine quidem non est facile medium assignare, utriusque tamen extremorum negatione ipsum medium definitur: ut id quod neque bonum est neque malum, neque iustum, neque iniustum.

Tex iiij. Priuatio autem atq; habitus dicitur quidem circa quippiam idẽ ut visus & cecitas circa oculum: ut simpliciter autem dicam in quo solet habitus fieri, circa id utrũq; ipsorum dicitur. Atq; priuatum esse dicimus vnumquodq; eorum, quæ susceptiua sunt habitus, cum est habitus non quouis modo, sed in eo, vel in quo consuevit esse, vel quando illud consuevit ipsum habere. Edentulum enim non ex eo dicimus, quia dentes non habet: & cecum itidem non ex eo, quia visum non habet: sed quia non habet, cum est aptus habere. Sunt enim, quæ orta non continuo visum dentesq; habent: at non edentula aut cæca dicuntur. Priuatum autẽ esse, habitumq; habere, non est priuatio atque habitus: nam vi-

sus

proprio suscepti.

s. de omnibus.

nominati. s. iij. x. t.

quæ nata sunt fieri circa idẽ subiectũ.

subiectu circa quod utriusq; subiectũ. s. iij. x. t. subiectu unumquodq;.

idẽ. i. idẽ formã.

sus quidem est habitus, cæcitas verò priuatio. At habere visum non est visus, neq; cæcum esse cæcitas est: etenim cæcitas, est priuatio quædam: cæcum autem esse, est priuatum esse, & non priuatio. Præterea si cæcitas idem esset ac cæcum esse, utraque profecto de eodem prædicarentur: at homo dicitur quidē cæcus, cæcitas autem nullo dicitur pacto. Et ipsa tamen, priuatū inquam esse, habitumq; habere, perinde ut priuatio atq; habitus opponi videntur: modus enim oppositionis idem est. Nam ut cæcitas & visus, sic & cæcum esse ac habere habitum opponuntur.

At enim neque etiam id quod sub affirmatione negationeque est, affirmatio est atque negatio, Affirmationem nanque negationemque orationem esse constat: alteram affirmatiuam, alteram negatiuam: at nihil eorum quæ sub affirmationem negationemue cadunt, oratio est, ut patet. Dicuntur tamen & hæc ipsa perinde opponi, atque affirmatio negatioque opponuntur: in his enim idem oppositionis est modus. Nam ut affirmatio, veluti sedet, negationi, ceu non sedet, opponitur: sic & res quæ sub utroque cadunt, sedere inquam & non sedere, sibi mutuo aduersantur. At verò priuationem ac habitum non esse opposita sic, ut ea quæ sunt ad aliquid patet: non enim ipsum id quod est, oppositi dicitur esse. Visus enim non est cæcitas visus, neque vlllo alio ad illam dicitur modo, similiter neq; cæcitas visus cæcitas dicitur: sed cæcitas ipsa, priuatio quidem dicitur visus: cæcitas autem visus non dicitur, neque visus dicitur cæcitas. Præterea vniuersa quæ sunt ad aliquid, ad ea sanè dicuntur, quæ conuertuntur: quare si cæcitas ex his esset quæ sunt ad aliquid, & illud ad quod ipsa dicitur profecto conuerteretur. at

Tex. vj

res significat affirmati-
onem et negationem
quia s. significant res
oppositas.

Tex. vj

non

LIB. PRÆMEDICAMENTORVM.

Tk. vij.

non cōuertitur: non enim visus cęcitatis dicitur visus. Atqui neque perinde atque contraria priuationem ac habitum oppositionem subire, ex eo perspicuum fore videtur, quod contrariorum quę medio vacant, alterum in his quibus apta sunt esse, aut de quibus prædicantur, inesse semper necesse est: inter enim ca medium nullum cadere diximus, quorum alterum inesse susceptiuo necesse est: vt in sanitate ac morbo: in pari ac impari intueri licet. Quorum autem est aliquid medium, nunquam horum alterum omni inest necessario. Neque enim album aut nigrum, neque calidum, aut frigidum esse, omne quod horum susceptiuum sit, necesse est: Nam vt inter hæc medium aliquod cadat, nihil sane prohibere videtur. Et insuper ea diximus medium habere, quorum alterum non necesse est esse insusceptiuo, nisi in hisce in quibus vnum inest natura: vt igni caliditas inest, & niui albedo. In his enim alterũ definite, nõ vtrumuis susceptiuo inesse necesse est. Non enim aut ignem frigidum, aut niuem esse nigram contingit. Itaque non omni susceptiuo inesse alterum contingit, sed illis tantum quibus vnum natura inest, atque vnum definite, non vtrumuis. In priuatione autem atque habitu neutrum dictorum est verum: neque enim alterum ipsorum semper inesse necesse est, quod enim nondum aptum est visum habere, id neque cęcum dicitur neque visum habere: quare nõ ex ijs erunt contrarijs, quę medijs vacant: sed nec ex ijs, quę medium habent, quoniam omni susceptiuo, ipsorum alterum insit necesse est: cum enim est aptum visum habere, tunc aut cęcum aut visum habere dicitur: atque horum alterum non definite sane, sed vtrumuis sine discrimine vlllo dicitur

no autem quodlibet et id
loci differunt.

indifferens

indifferens

cetur

cetur: at in hisce contrarijs quæ medio non vacant, nunquam
 fit ut alterum insit omni, sed quibusdam: atque hisce alterum
 definitè, & non utrumuis. Quare patet, neutro modo priuatio-
 nem & habitum, perinde atque contraria oppositionem subire.
 Præterea à inter contraria quidem, sit modo quod ipsa recipere
 possit, fieri cõmutatio potest, nisi vnum ipsorum natura cupiã,
 ut igni caliditas insit. Potest enim sanum ægrotationem subire,
 & frigidum calidũ, & album effici nigrum: ex studioso quoq;
 vitiosus, & è vitioso studiosus euadere potest. Vitiosus enim si
 moribus præstabilioribus præceptisq; instituitur, aliquid saltẽ
 in probitate incrementi suscipiet. Quod si parum licet incremẽ-
 ti semel susciperit: patet aut penitus illum mutari, aut ingentia in-
 cremẽta, suscipere posse. Semper enim habilis magis ad conse-
 quendã ipsam virtutem, sumpto paruo etiam incremento fit: qua-
 re verisimile est, maiora, quoque illũ incrementa suscipere: quod
 quidem si semper ita fiat, in contrarium penitus habitum dedu-
 cetur, nisi tempore fortasse excludatur. In habitu verò priuatio-
 neue fieri non potest, ut commutatio vnquã efficiatur. Ex ha-
 bitu nanque quanquam ad priuationem mutatio fit, ad habitum
 certè ex priuatione fieri nequit. Nõ enim quisquã cecus factus
 visum vnquam recuperavit, neque caluus factus comam, ne-
 que edentulus vllus dentes emisit. Aiqui patet, & ea quæ ut

qui laudẽ nõ appetit,
 ne cõmuniã scilicet.

Ter. viij.

D rum

LIB. PRÆMEDICAMENTORVM.

rum est aut falsum: similiter & duplum & dimidium relati-
 ue quidem opponuntur, neutrum tamen uerum est aut falsum:
 cæcitas etiam atque uisus, habitus quidem & priuatio sunt, ut
 patet: at neutrum uerum est, aut falsum. Omnino autem nihil
 eorum, quæ nulla cum complexione dicuntur, uerum est aut fal-
 sum. At uniuersa quæ dicta sunt, sine complexione dicuntur.
 Equidẽ id ipsum in hisce cõtrarijs maximè accidere uidebitur
 quæ cū cõplexiõẽ dicuntur. Valere enim Socratẽ, & ægrotare
 Socratẽ, contraria sunt. At neque in hisce necessariũ est, alterũ
 uerũ, falsum alterũ esse: nã si existat quidẽ Socrates, alterũ ue-
 rũ, alterũ falsum erit: si nero non existat, ambo falsa erũt, ut pa-
 tet. Si enim Socrates õnino nõ sit, neutrũ erit uerũ, neq; ægro-
 tare ipsum, neq; ualere. In priuatione quoq; ac habitu si Socra-
 tes omnino nõ sit, neutrum uerum erit: sin sit, nõ semper alterũ
 uerum erit, alterum falsum. Visum enim habere Socratem,
 & cæcum Socratem esse, ut habitus atq; priuatio opponuntur:
 & si sit Socrates, non necesse est alterũ uerũ, alterum falsum
 esse. Quo enim tempore nondũ est aptus habere, utrũque est
 falsum. Sin omnino non sit, falsum etiam erit utrumque, & ui-
 sum ipsum habere, & cæcũ esse. In affirmatione uerò negatio
 neue, semper siue sit, siue non sit, alterum erit falsum, alterũ ue-
 rũ. Horũ enim, ægrotare inquam Socratem, & non ægropa-
 re Socratem, siue sit siue non sit Socrates, alterum uerum, alte-
 rum falsum esse patet. Si enim non sit, ægrotare illũ est falsum,
 nõ ægrotare uerum: quare hisce solis hoc competit, alterum in-
 quam ipsorum uerum esse, alterum falsum, quæ ut affirmatio,
 atque negatio opponuntur. At uerò malum quidem bono ne-

Tex. ix.

cessario

DE OPPOSITIS. CAP. XIII. 30

cessario contrariū est: quod quidē esse, patet inductione. Mor-
bus enim sanitati, & iustitiæ iniustitia, & fortitudini timiditas
aduersatur, & in cæteris simili modo. At malo interdum bo-
nū, inter sū malū contrariū est: defectui enim, qui quidē est malū
exuperatio, quæ quidē & ipsa malū est, contrariū est: similiter
& mediocritas, quæ quidē est bonū, utriq; aduersatur, ut pa-
tet: In paucis tamen id ipsum esse uidetur, sed in plurimis malo
bonū semp cōtrariū est. Prætereā nō necessariū est, si cōtra-
riorū alterū sit, et reliquū esse. Nā si oēs sint sani, sanitas quidē
erit, morbus uero nō erit: similiter si sint ōnia alba, albedo quidē
erit, nigredo uero nō erit. Prætereā si Socratē ualere cōtra-
riū est huic, Socratē ægrotare (fieri uerò nō potest, ut ābo si-
mul eidē insint) impossibile est, si cōtrariū alterū sit, & reliquū
etiā esse. Nā si stat ualere Socratē, ægrotare Socratē stare
non potest. Patet etiam, & circa idē aut specie aut genere cō-
traria fieri solere, ut morbum quidem & sanitatem in anima-
lis corpore, albedinem autē & nigredinē in corpore, absolute,
iustitiam uerò & iniustitiam in hominis anima. Contraria in-
super omnia, aut eodē in genere, aut cōtrarijs in generibus esse,
aut ipsa genera esse necesse est: nam album quidē & nigrū eo-
dem in genere sunt: color enim ipsorum est genus: iustitia uerò
ac iniusticia, sub generibus cōtrarijs collocantur: alterius enim
uirtus, alterius uitium est genus, ut patet. At bonum & malū
non sunt in genere, sed aliquorum ipsa genera sunt.

*uicij. et malū pcc sa
bitudine ad sua in
sua genera sed per
bitudine ad sua genera.*

DE MODIS PRIORIS. CAP. XI.

PRius quippiam alio quatuor dicitur modis. Primo qui-
dē & proprijsunē tempore, quo pacto quippiam antiquius
Dij aliquo & ve-

LIB. PRÆMEDICAMENTORVM.

vetustius dici solet : quia nanque plus est temporis, ideo antiquius atque vetustius dicitur. Secundo vero, id quod non conuertitur essendi consequentia: quo pacto vnum duobus est prius: nam si sint duo, & vnum continuo sequitur esse: at si vnum sit, non necessario sequitur duo esse. Quare hoc posito non conuertitur consequentia, vt illud sit. Prius autem id esse videtur quod essendi consequentia non conuertitur. Tertio modo, ordine quodam dicitur prius, vt in scientijs, atq; orationibus intueri licet. In demonstratiuis enim scientijs, prius est nimirum atq; posterius ordine: elementa namq; designationibus ordine priora sunt, quippe cum principia priora sint ordine conclusionibus contemplandis: & in grammatica syllabis priora sunt elementa, in orationibus etiam exordium simili modo narrationem ordine antecedit. Prætereâ id quod est præstabilius honorabiliusue, prius natura esse videtur. Vulgus etiam eos qui sunt honorabiliores, quosq; magis amat, vocare priores consueuerunt: quãquã hic modus penè omnium alienissimus esse videtur. Tot igitur ferè sunt modi prioris, qui dici solent. Videbitur autem & ultra iam dictos, alius quidam esse prioris modus. Eorum enim que essendi consequentia conuertuntur, alterum quod est causa quouis modo, vt alterum sit, prius natura non incongrue dici potest: atq; esse quædam talia patet. Esse enim hominem, ad orationem de ipso veram, essendi consequentia sanè conuertitur: nam si sit homo, vera est ea oratio, qua homo dicitur esse: & e contra homo profecto est, si vera est ea oratio, qua hominem dicimus esse. Atq; oratio quidem vera, vt res sit nullo pacto est causa: res tamen aliqua ex parte vt sit oratio vera, causa esse videtur. Ex eo namq; quia res est, aut non est, oratio vera dicitur

incipia sunt priora
de mathematicis 89.

aut falsa: quare fit, ut quinq̄ modis ipsū prius dicatur, ut patet.

De modis simul. Cap. XII.

Simul autem ea simpliciter propriissimeq; dicuntur quorū generatio est tēpore in eodem: neutrum enim ipsorum prius, aut posterius est. Atq; hæc tempore simul dicuntur: natura uero ea dicuntur simul, quæ essendi quidem consequentia dum conuertantur, neutrum tamen ut sit alterum causa est: ut in duplo dimidioque intueri licet. Hæc enī cōuertūtur. Nam si duplū est, dimidiū est: & si dimidiū est, duplū est: neutrum tamē est causa ut alterum sit. Ea præterea quæ ei sē generis diuisione sibi opponuntur, simul esse dicuntur natura. Dicuntur autem eiusdem generis diuisione opposita sibi, quæ in eadē sunt diuisione: qualia sunt, uolatile, gressibile, atq; in aquis degens. Hæc enim sub eodem genere cōtra e sunt diuisa: quippe cū animal in hæc. Vt patet, distribuatur, nihilq; horum aut posterius aut prius sit, sed natura talia simul esse uideantur. Diuisi etiam unūquodque talium in species rursus potest, ut uolatile, terrestre, aquaticum: quæ quidem & ipsa simul natura erunt, quæ sub eodē genere collocata, in eadem sunt diuisione. Genus tamē specie prius est semper: non enim in consequentia fit ab illo conuersio. Nam si uolatile est, animal est: at si animal est, non necesse est uolatile esse. Simul igitur dicuntur natura, ea quæ in essendi quidem consequentia conuertuntur: nullo tamen pacto alterum causa est ut alterum sit: & ea quæ sub eodem genere collocata contra sese sunt diuisa. Absolutē autem simul sunt ea quorum generatio eodem in tempore est, ut prius est dictum.

D iij De

quæ ex
ca. Existētia unius in
ferat. Existētia alterius.

dimidiū aliquodq; gen.

ca. dicuntur natura di
uisa aliquodq; gen.

DE SPECIEBUS MOTVS. C. XIII.

Motus species sunt sex, generatio, corruptio, accretio, decretio, alteratio, & ea mutatio quæ loco accommodatur. Atque cæteri quidem motus, ut patet, diuersi sunt. Non enim corruptio est generatio, neque accretio est decretio: neque ea mutatio, quæ loco, accommodatur: cæterique motus similiter. De alteratione verò dubitatio quædam existit, ne forsitan necessarium sit id quod alteratur, aliquo reliquorum motuum alterari. Hoc autem verum non est. Ferè enim omnibus in passionibus, aut plurimis, nos accidit alterari, nullo motuum cæterorum cõmunicante. Neque enim incrementa, neq; decremẽta suscipere necesse est, id quod passione mouetur: & simili in cæteris modo: quare alteratio diuersus est à cæteris motus. Nã si esset idẽ, continuo id quod alteratur crescere aut decrescere, aut aliquo alio moueri cæterorum motuum oporteret. At nõ est profecto necessariũ. Similiter & id quod augetur, aut aliquo alio motu mouetur, alterari oporteret. At sũt quædã quæ augetur, nõ alteratur aut. Quadratũ enim gnomone circumposito creuit quidem, at non est alteratũ. Similiter & in cæteris rebus huiusmodi fit. Quare diuersi sunt hi motus omnes, ut diximus. Simpliciter autem motus quidem cõtrarius quieti est, singulis autẽ singuli aduersantur, generationi quidem corruptio, accretioni verò decretio, & mutationi accommodatæ loco quies in loco: & maxime ut videtur, ea mutatio qua contrariũ ad locũ itur, ut ei motui quo sursum itur is motus quo deorsum itur, & ecõuerso opponitur. At reliquo assignatorum motuum quidnam contrarium sit, non est facile assignare: nihil autem ipsi contrarium esse videtur, nisi quispiam & in

boc

mutatio. Et ut dicitur ali
quæ qualitate.

quod augetur. aut ei
minuat.

hoc quietem in qualitate dicat opponi ei mutationi q̄ ad qualitate est, mutatione q̄ eam quę est ad qualitate cōtrariā perinde at q̄ in mutatione loco accommodata quietē in loco, & mutationem qua ad cōtrariū locū itur, contraria diximus esse. Alterationē nanq̄ mutationē esse in qualitate cōstat: quare motui in qualitate, quies in qualitate opponitur: aut ea mutatio, qua ad qualitate cōtrariā itur, quo pacto albū quippiā fieri, & nigrū quippiam fieri, inter se opponuntur. Alterantur enim hęc, atque in qualitate cōtrarios terminos mutatio fit.

De modis habere. Cap. XIII.

Habere pluribus modis, aut vt habitum dispositionemq̄ vel aliquam aliam qualitate dicitur: scientiam enim habere aliquam dicimur, & virtutem: aut vt quantum, velut eam quam quispiam magnitudinem habet: nam cubitorum trium vel quatuor habere magnitudinem dicitur: aut vt ea quę circa corpus ponuntur, vt vestem, tunicam, & gladium, & similia: aut in parte, velut in manu anulum: aut vt partem, vt manum vel pedem: aut in vase, vt modium habere triticum dicimus, aut dolium vinum: hęc enim habere, vt in vase dicuntur, aut possessionē: habere enim dicimus domum, fundumue. Dicitur & vir uxorem, & vxor virum habere: qui quidem remotissimus omnium habendi modus esse videtur: nihil enim aliud dicendo virum habere uxorem significamus, quam virum una cum uxore habitare. Forsitan & alij quidam habendi modi esse uidebuntur, sed quid dici solent, omnes ferē sunt nunc a nobis enumerati.

FINIS.

D iij

PERIHERMENIAS ARISTO-
telis libri duo: Ioanne Argiropylo,
Byzantio interprete:

De signis. Cap. Primum.

Primo definire oportet, quid nā si nomen,
& quid verbum, deinde quid negatio, quid
affirmatio: quid enūciatio: quid demq; ora-
tio sit. Ea igitur, quæ in voce cōsistūt signa
sunt affectuum qui in aīa sunt: & ea, quæ
scribuntur, notæ sunt eorum, quæ in voce
consistunt. Atq; vti non eadem sunt apud omnes homines lite-
ræ. sic neq; voces eadem sunt. Affectus tamen quorū hæc si-
gna sunt primo: ijdem apud omnes homines sunt: res quoq; qua-
rum hi similitudines sunt eas lem, itidem esse constat. Verum de
his in libro de Anima dictum est: ad aliam enim facultatem
huiuscemodi consideratio pertinet. Quemadmodum autem in
anima conceptus est interdum sine veritate, aut falsitate: interdū
vero est talis, vt horum alterū ei necessario cōpetat: sic & in vo-
ce esse videtur. Nā verū falsumq; in compositione, diuisioneq;
cōsistit. Ipsa igitur nomina et verba similia sane sūt ei cōceptui,
qui sine compositione, diuisioneq; est: velut hoc nomen album, vel
homo, cum nihil additur ipsi: nondum enim verum est, aut falsum:
cuius quidē hoc iudicium est: hippocentaurus enim aliquid quidē
significat: at nondum verum est, aut falsum, nisi esse, aut nō esse
additum: aut simpliciter, aut respectu temporis fuerit.

De Nomine. Capu. II.

Nomen

Nomen igitur vox est significatiua ex instituto siue tempore: cuius nulla pars significat separata. Nam hoc in nomine equiferus nihil per se ipsum equus significat: sicut hac in oratione, equus ferus verū, non ut est in simplicibus nominibus: sic & in compositis est. In illis enim nullo pacto pars est significatiua: in compositis vero, videtur quidem: nihil tamen separata significat: ut in exēplo patet antea dicto. Ex instituto autem diximus, quia nullum nomē est signum natura: sed cum est positum. Nā significant et ij soni qui scribi non possunt: ut bestiarum quorum nullum est nomen. Hoc autem non homo, non dico esse nomen. Atne q̄ nomē est positum quo ipsum appellare oportet: neq; enim est oratio, neq; negatio: sed infinitum nomē uocetur: quoniā & quod est, & quod non est in ratione rerū sine discrimine ullo significat. Hoc etiā Philonis, aut philoni, & hisce similia nomina nō sunt: sed nominis casus. Atq; ratio eius in cæteris quidem est eadē, illo autem differt. Si enim addideris, est, uel erat, uel erit, hoc quidem neque uerum, neq; falsum euadet. Nomen autem semper: ueluti Philonis est, aut non est: nondū enim uerum est, aut falsum.

De uerbo. Capit. 3.

Verbum autem est id, quod insuper tempus significat, & cuius nulla pars seorsum significat: atque semper eorum, quæ de alio dicuntur, est signum. Dico autem ipsum insuper tempus significare: quia ualetudo quidem est nomen, ualet autem uerbum. Significat enim insuper nunc esse, atque semper eorum, quæ de alio dicuntur, est signum, ut eorum, quæ de subiecto dicuntur, aut eorum, quæ in subiecto dicimus

in hoc tempore.

LIBER PRIMVS.

dicimus esse. Non valet autem, & non aegrotat, non dico verbum esse, nam insuper quidem tempus significat, semperque de aliquo dicitur. At differentiae nullum nomen est positum, sed verbum infinitum vocetur. Quoniam de quocumque, & de eo quod est, & de eo, quod non similiter dicitur. Simili modo valet, atque valebit non verba, sed verbi casus appello. Quonia illud quidem praesens significat tempus, illa autem id, quod est circa praesens, exactum, inquam, atque futurum. Ipsa igitur verba, cum per se dicuntur nomina sunt, & aliquid sane significant, nam qui dicit mentem utique affirmat, & qui audiuit, quieuit. Sed si est, aut non est, nondum sane significant, nec enim esse, aut non esse, signum est rei, neque si ipsum, quod est per se dixeris nudum. Ipsum enim nihil est. Significat autem insuper compositionem quandam, quae quidem sine compositis intelligi nequit.

De oratione. Cap. III.

O Ratio est vox significatiua cuius partium aliqua separata significat, ut dictio, sed non: ut affirmatio, vel negatio, ut homo significat quidem aliquid, at non significat esse, aut non esse, sed erit affirmatio, aut negatio si aliquid ipsi addideris. Vna vero syllaba hominis nihil significat, nec enim hac in dictione musica, mu significat aliquid: sed vox tantum est. In compositis autem significat quidem: sed non per se, ut antea diximus. At vero omnis oratio significatiua quidem est, at non ut instrumentum, sed ut institutio quemadmodum dicimus. Non omnis oratio est enuntiatiua, sed ea tantum, quae vera est, aut falsa. Quod quidem non omnibus orationibus competit, non fit quidem oratio, cum quispiam optat, non tamen

vera

vera est, aut falsa: orationes igitur ceteræ omittantur. Ad oratoriam enim artem, aut poesim, illarum magis consideratio pertinet. Enuntiatiua vero presentis est propria contemplationis. Est itaque una prima enuntiatiua oratio, affirmatio, deinde negatio. Ceteræ vero omnes coniunctione sunt una. Necessæ est autem enuntiatiuam omnem orationem ex verbo, aut casu verbi consistere. Etenim et ipsa hominis ratio nisi, vel erat, vel erit, aut aliquid tale addideris, nondum est enuntiatiua sane oratio, quia unum quid est, et non multa animal gressibile bipes. Non enim, quia partibus coniunctis pronuntiata est, erit una, verum id pertractare ad aliam pertinet facultatem. Est autem enuntiatiua una oratio, aut ea, quæ unum significat: aut ea quæ coniunctione est una. Plures vero eæ, quæ plura, et non unum significant, aut eæ, quæ carent coniunctione. Nomen igitur, aut verbum dictio tantum nocetur, quippe cum fieri nequeat, ut is, qui aliquid nomine, vel verbo significat, sic dicat, ut enuntiet, siue interrogatus fuerit, siue non, sed ex se se voluerit dicere. Harum autem alia erit enuntiatio simplex, veluti aliquid inquam, dicens de aliquo, aut aliquid ab aliquo remouens, alia autem ex his composita, veluti composita iam est oratio quedam. Atque simplex enuntiatio est vox significatiua essendi quippiam, vel non essendi, ut tempora sunt distincta. Affirmatio vero est de aliquo alicuius enuntiatio. Negatio autem enuntiatio qua aliquid ab aliquo dimouetur. Quoniam autem fieri potest, ut quod competit enuncietur, ut non competit, et contra: quod non competit uti competeret, et quod competit ut competit quod: et non competit uti non competit: et circa ea tempora, quæ sunt extra presentes similiter: fieri sane potest, ut omne, quod affirmant quispiam, negetur: et quod negant quispiam, affirmetur: quare patet cuiuslibet affirmationi negationem
 (et cuiuslibet

LIBER PRIMVS.

negationi affirmationem esse oppositam. Atq; hoc sit cōtradi-
ctio affirmatio, inquam, & negatio, quæ opponūtur. Opponi
autē eam dico, quæ eiusdem de eodem, & non equiuocè: & quæ
cunq; alia determinauimus ad sophistarū molestias euitandas.

De subiectis, & prædicatis enunciationum. Cap. V:

Cum autem rerum alie sint vniuersales, alio singulares.
Vniuersale dico, quod de pluribus aptū est prædicari,
quale est hō. Singulare autē id, quod illā legē subire nequit,
quale est Callias: sitq; necesse interdum vniuersaliū interdum
singularium cuidam aliquid inesse uel non inesse enunciare.
Si quispiam vniuersaliter quidem de vniuersalibus enūciat
competere, inquam, aut non competere quippiā, erūt enūcia-
tiones istę contrarię: atq; de vniuersalibus vniuersaliter enūcia-
re quępiā dico hoc modo, ut est omnis hō albus, nullus hō est
albus. Quādo autē in vniuersalibus nō vniuersaliter, nō sunt cō-
trarię. Quæ autē significātur, est, esse aliquādo cōtraria. Di-
co autem non vniuersaliter enunciare in his, quæ sunt vniuer-
salia hoc modo: homo albus est, homo albus non est, homo qui dē
est vniuersale: at ille non vtitur, ut vniuersali ipsa enuncia-
tione. Omnis enim non significat ipsum vniuersale: sed vniuer-
sali prædicationis est nota. Eiverò, quod vniuersaliter præ-
dicatur si vniuersali prædicationis addideris notam enunciatio-
nē nō efficies veram. Nulla enī erit affirmatio vera, in qua præ-
dicationis nota vniuersalis ei adiūgitur, quod vniuersaliter præ-
dicatur: ut omnis homo est omne animal. Affirmationem igitur,
& negationem opponi contradictorię quidem dico, cū uni-
uersaliter altera significat altera non vniuersaliter de eodem:

ita et faciat propo-
sitionem affirmatiua
et negatiua.

propositiones oppositas.

ut omnis homo albus est, non omnis homo albus est: nullus homo albus est, quidam homo albus est. Contrarie verò cū uniuersaliter utraque significat de eodem: ut omnis homo albus est, nullus homo albus est.

De regulis oppositionum. Cap. VI.

Qua propter fieri quidē non potest, ut hęc simul sint verę. At sit, ut his oppositę verę non nunquam sint de eodē: veluti nō omnis hō albus est, & aliquis hō albus est.

Contradictiones igitur eę quę uniuersalium uniuersaliter sunt, ita sese habēt, ut altera pars earū sit necessario vera, altera falsa: eādē conditionē & in singularibus esse cōstat: ut Socrates est albus, Socrates non est albus. At eę, quę uniuersaliū nō uniuersaliter sunt, nō ita se habēt, ut sēp altera pars ipsarum sit vera, altera falsa. Hęc nāq; simul sūt verę hō albus est, hō albus nō est: hō pulcher est, hō pulcher nō est. Si enī turpis sit hō pulcher nō est: & si quippiā sit, id profecto nō est. At enim absurdū illico cupiā hoc esse videbitur: ppterā quod hęc, hō albus nō est, & nullus hō albus est, idē significare vidētur. At nec idē sanē significāt: nec sūt simul necessario verę. Patet autē & unius affirmationis vnā esse negationem: id enim oportet negationem negare, quod affirmavit affirmatio ipsa: & ab eodem siue singulare sit, siue uniuersale, aut uniuersaliter, aut non uniuersaliter sumptum, ut est Socrates albus, non est Socrates albus. Quod si quippiam aliud ab eodem negauerit, aut idē ab alio: non erit hęc illi, sed alia sane opposita. Huic verò omnis homo albus est illa non omnis homo albus est. Et itē huic aliquis homo albus est, illa, nullus homo albus est: & huic rursus

⁺ aut subiecti aliaq; accipit. uniuersaliter de subiecto cōi

negat simplr. id. quod ipsa affirm. simplr. affirmavit.

predicant. ab eod. subiecto.

manifestat maiore per alia exempla

homo

LIBER PRIMVS.

homo albus est, illa, homo albus non est. Dictum est igitur vnā affirmationē vni contradictoriē opponi negationi: & quæ nā sint illæ, & contrarias alias esse: & quæ sint etiā illæ: & itē nō ōnis contradictionis alterā partem veram, alteram falsā esse: & cur ita sit: & quando rursus vera est aut falsa.

De affirmatione, & negatione. Cap. VII,

*Sicut subiectū gēnerale
et vniuersale accipitur
sicut nō.*

*nec per se nec per
acc. fit vni.*

EA autē vna est affirmatio, & itē vna negatio, quæ vnum de vno significat: siue sit, siue non sit vniuersaliter vniuersale: vt ōnis hō albus est, nō oīs hō albus est, hō albus est, hō albus nō est, nullus hō albus est, quidā hō albus est: modo albū vni significet. Quod si duobus nomē est vni positū, ex quibus vni non constat, non est vna affirmatio, nec vna negatio: ueluti si quis piā equo & homini, posuerit nomen tunicam, hæc oratio tunica est alba, non erit vna affirmatio, nec etiam vna negatio. Hæc enim homo equus est albus, nihil ab illa differre videtur: at hæc nihil ab hisce differt, equus est albus, homo est albus: quod si hæc plura significant, & sunt plures: patet & primā illam, aut plura, aut nihil significare: non est enim aliquis homo equus. Quare nec in his affirmationibus, negationibusue necesse est alteram contradictionem veram, alteram falsam esse.

De futuris contingentibus. Cap. VIII.

in contradictionibus.

*quæ sunt de futuris
tali. ubi. accipitur.*

IN his igitur, quæ sunt, & fuerunt: necesse est affirmationem, aut negationem veram, vel falsam esse, atque earum quidem, quæ vniuersales vniuersaliter sunt, semper necesse est alteram veram, alteram falsam esse: & singularium etiam uti diximus: nam earum, quæ dictæ sunt non vniuersaliter vniuersales

indefinitæ.

sales

sales nō necesse est alterā uerā, alterā falsam esse. Atq; de his aut antea diximus. In singularibus aut atq; futuris, nō similiter res se se habet. Nā si ōnis affirmatio, uel negatio uera est: aut falsa, & ōne necesse est esse, aut nō esse. Nā si quispiā quidē dixerit quippiā fore: alius autē illud idē non fore dixerit: necesse est, ut patet alterū ipsorū dicere uerū: si omnis affirmatio, uel negatio uera est, aut falsa: in talibus enim non simul ambæ fuerint veræ. Nā si uere quispiā dicit hoc albū, aut non albū esse, necesse est albū, aut non album esse. Et si est albū, aut non album, uerum utiq; dicit affirmando, aut negādo: & si omnino non est: falsum dicit, & si falsum dicit, non est. Quare necesse est affirmationem aut negationem ueram, uel falsam esse. Nihil ergo aut est, aut fit à fortuna, neq; est quidquā quod æque fieri, ac non fieri possit, neq; erit, aut uon erit quidquā, sed omnia necessario eueniunt, & nihil est quod æque fieri, ac non fieri possit, nam aut is dicit uerum, qui affirmauit, aut is, qui negauit, quare non est quidquam omnino talis natura. Etenim etiam æque fieret, uel non fieret: id enim quod æque fieri, atque non fieri potest: non magis sic, aut sic se se habet, aut habebit. Præterea si est nunc aliquid album, uere quispiam prius asseruisset, si fore illud dixisset. Quare semper esset uerū si diceretur, quōd uis eorū, quæ facta sūt esse aut fore: Quod si semper esset uerū, si diceretur hoc esse, uel fore: fieri nō potest, ut istud non sit, aut non oriatur. At quod fieri non potest, ut non oriatur, id impossibile est, ut nō fiat: sed quod impossibile est, quod non fiat, id fieri necesse est, uniuersa ergo futura necesse est fieri. Quare nihil est omnino, quod æque fieri, atque non fieri

contingēs

quod possit uari fieri, aut euenire in utroq; parte

unūquodq; uerū contingentiā.

fieri

LIBER PRIMVS.

fieri potest. Nec à fortuna quidquam eueniet: Sed omnia necessario fiunt. Nam si fortuna quippiam euenierit, id non necessario crit. At uero neque dicere quisquam potest neutrum esse verum: veluti neque fore, neque non fore, primo nanque cum affirmatio vera non est, negatio vera non erit: & cum hæc est falsa, fit, ut affirmatio non sit vera. Et insuper si vere quispiam dicit album quippiam esse simul & magnū, necesse esse utrumque & si uere dicit cras fore, oportet illud cras fore, quod si neque erit cras, neque non erit id in ratione rerum, quod æque fieri, atque non fieri potest, veluti naualis pugna, oportet enim neque fieri, neque non fieri pugnam naualem. Ea igitur absurda, quæ eueniunt, hæc sunt, & istiusmodi cætera. Si necesse est enunciationum oppositarum, tam in vniuersalibus vniuersaliter, quam in singularibus alteram veram, alteram falsam esse, nihil inquam, in his esse, quæ fiunt, quod æque fieri, atque non fieri possit, sed esse, ac fieri necessario cuncta, quare nec consultare opus est, nec aggredi res agendas, veluti si hoc quidem fecerimus, eueniet hoc, si hoc uero non fecerimus, non eueniet hoc. Nihil enim prohibet & annos vsq; centum vnum hoc fore, alterum nõ fore dicere, ut necessario ipsorum eueniat alterum, quod quidẽ uere tunc diceretur. At uero neq; quicquam refert quippiam dicere contradictionem, uel nõ dicere. Patet enim ita res ipsas sese habere, & si non alter quidquam affirmabit, alter negabit. Non enim quia affirmatio dicta est, aut negatio: ideo res erit, aut non erit: neq; magis si ad annos vsq; centies centum, quam quanto tempore fore, aut non fore dicatur. Quare si in omni tempore contradictio sic se habebat, ut altera pars ipsius sit uera, necesse erat

in uera natura

2

erat hoc fieri. & unum quodque eorum, quæ fuerit sic semper
 sese habebat, ut necessario fiat. Nam si vere quispiam dixit hoc
 fore: fieri nequit, ut non oriatur ipsum, atque eueniat: & si euenit,
 atque est ortum, semper antea uerum erat ipsum dicere fore. Siqui-
 dem hæc esse nequeunt: uidemus enim principium futurorum esse
 & deliberando, quippiam, atque agendo, & omnino id, quod simili-
 liter esse, atque non esse potest in ijs, quæ non semper sunt actu, in
 quibus utrumque & esse, inquam, & non esse contingit: quare &
 fieri, & non fieri: & rerum complures ita se se habentes ipsis ocu-
 lis cernimus. Nam, ut hoc exemplo percipiatur, uestimentum
 hoc possibile est scindi, & non scindetur, sed tempore post cõte-
 retur: similiter & non scindi possibile est: non enim posset tẽpo-
 re post contritum fore, nisi non scindi posset. Quare & in alijs
 ita est rebus quæcunq; talem potentiam subeunt. Manifestum est
 igitur non omnia necessario uel esse, uel fieri: sed quædam talia
 esse, ut æque fieri, atque non fieri possint: de quibus non est magis
 affirmatio, quam negatio uera, uel falsa quædam esse huiusmo-
 di, ut ipsorum magis quidem, & plerumque alterum eueniat, possit
 tamen & alterum euenire, alterum uero non euenire. Necesse
 est igitur id, quod est, quando est esse, & id, quod non est, quando
 non est non esse, non tamen aut omne, quod est esse, aut omne, quod
 non est non esse, necesse est: non enim idem est omne, quod est necessa-
 rio esse cum est, & simpliciter necessario esse, & de eo, quod non est
 simili modo. Et in contradictione etiam ratio eadem est, omne namque
 necesse est esse, aut non esse, & item fore, aut non fore, non tamen
 necesse est distincte alterum fore, ueluti necesse est quidem pugnam
 naualem cras fore, aut non fore, non tamen fore pugnam naualem cras
 E necesse

LIBER PRIMVS.

neceſſe eſt, neq; ruruſuſ nō fore, attamē fore, aut nō fore neceſſe eſt. Quare cū orationeſ ita ſint ueræ quē admodū ſe ſe habēt reſ ipſæ, patet & contradictionē ipſam, quæ circa reſ eaſ efficitur, quæ ſic ſe habent, ut æq; fieri, atq; nō fieri, & eſſe, atq; nō eſſe poſſint, neceſſario perinde ſe ſe habere, atq; reſ taleſ ſe ſe habēt, et eandē cum illiſ legē ſubire, quod quidē in hiſce fit, quæ nō ſemper ſunt, aut non ſemper nō ſunt, cōtradictioniſ enim rerū ipſarū alterā quidē partē neceſſe eſt uerā eſſe, uel falſam: nō tamē hāc uel hāc, ſed utraq; contingit, fitque, ut altera magiſ ſit uera, non tamen uera, uel falſa diſtincte ſicuti diximus. Quare patet non omnium affirmationum, & negationū oppoſitarum alteram neceſſario ueram eſſe, alterā falſam: non enim in hiſce, quæ ſunt, ſic reſ ſe habet, & in iſ, quæ non ſunt quidem eſſe uera, aut non eſſe poſſunt ſed uti diximus.

FINIS.

LIBER SECVNDVS

De enunciationibus infinitis. Cap. I.

id quod ſubijūc.

Q^{uonia} autē affirmatio enūtiatio eſt quiſpiā de quo piā ſignificāſ, hoc aut nōmē eſt, aut id, quod nomine caret, unū uero id eſſe, atque de uno dici, quod eſt in affirmatione oportet. Dictūq; eſt ātea quid nā ſit ipſum nomen, & quid etiā id, quod nomine caret. Ipſum enim non homo non nomen, ſed infinitū nomen appello. Infinitū enim nomen unū quodāmodo ſignificare uidetur, quē admodum, & non ualet non uerbum, ſed infinitum nūcupo uerbum.

bū. Omnis affirmatio profecto, & negatio, aut ex nomine, & uerbo, aut ex infinito nomine, uerboq; constabit: namq; absq; uerbo nulla est affirmatio sane, neq; nulla negatio. Etenim uel erat, uel fuit, uel erit, & quæ cunque alia sunt huiusmodi uerba ex numero sunt eorū, quæ posita sunt: significāt enim insuper tempus. Quare prima est affirmatio, atque negatio, homo est, homo non est. Deinde non homo est, non homo non est. Rursus omnis hō est, nō omnis hō est, omnis non hō est, nō omnis nō hō est. Eadē est ratio, & de tēpore exacto, atq; futuro. Cū aut ipsū est tertiu insuper prædicatur hoc pacto, homo iustus est. Vbi ipsum est tertiu dico componi nomen, aut uerbū in affirmatione, dupliciter iā ipse oppositiones dicuntur. Quare quatuor ob id ipsum erūt hæc, quorū duo quidem sic se habebūt ad affirmationē negationēue similitudine rationis, ut ipse priuationes. Duo uero non. Nā ipsum est, aut iusto addetur, aut non iusto: quare & negatio similiter addetur, quatuor igitur erūt. Intellegamus autem id, quod dicitur ex hisce, quæ hic subscribuntur. Homo iustus est, huius negatio est, homo iustus nō est: hō nō iustus est: huius negatio est, hō non iustus non est. Hic enim ipsum est: & itē non est, iusto, & non iusto adiungitur. Hæc igitur sic ordine posita sunt, ut in resolutionis dictū est. Simili modo sese habebit oppositio et si nominis uniuersaliter sit affirmatio: ueluti omnis hō iustus est, huius negatio est, non omnis hō iustus est. Omnis homo nō iustus est: huius etiā negatio est, nō omnis homo non iustus est. Attamen non fit, ut similiter eæ, quæ per diametru collocantur simul sint veræ: sed fit nonnūquā. Omnis homo iustus est. Non omnis homo iustus est.

prædicatū finit et
in. l. ipsū negatū
putat cōiūgi. prædi
catū finit et infi.

LIBER SECVNDVS.

Non omnis homo iniustus est. Omnis homo iniustus est.

Non omnis homo non iustus est. Omnis homo non iustus est.

Hæ igitur duæ sunt oppositæ: aliæ uero duæ sunt rursus cū non hō tanquā subiectū quoddā accipitur: ut non hō iustus est, non hō iustus non est: non hō non iustus est, non hō non iustus nō est. Atq; plures his oppositiones nō erūt. Hæ uero seorsum ab illis: ipse per se ipsas erunt cū, non hō, tanquā nomine utātur, ut patet. Quibus aut non accōmodatur, est ipsum, ut cum hæc ponuntur, ualet, ambulat, & istiusmodi cætera: in iisdē facit hoc pacto positū: ac si est ipsū adiungeretur: ut ualet omnis homo, non ualet omnis hō: ualet omnis non hō, non ualet omnis non homo. Non enim dicendū est nō omnis hō: sed negationis nota: ipsum, inquam, non: addenda est huic termino homo. Omnis enim non significat ipsum uniuersale: sed uniuersalis prædicationis est nota: quod quidem ex hisce patet, homo ualet, hō non ualet: nō hō ualet, nō hō nō ualet: hæ enim ab illis ex eo differunt, quia non dicunt uniuersaliter. Quare omnis, uel nullus nil aliud significare uidetur, quàm affirmationem, aut negationem uniuersaliter dici: cætera igitur eadem sunt addēda. Cum autem huic affirmationi, omne animal iustum est: eā negatio sit contraria, quæ significat nullum animal esse iustū, patet has quidem nunquam esse simul veras: oppositas autem his veras simul nonnunquam esse, ut non omne animal est iustum, & est aliquod animal iustum. At hæc nullus est homo iustus: sequitur hanc, omnis homo non iustus est. Hæc etiā nō omnis ho-

mo non iustus est: quæ quidem est illi opposita sequitur illam, est aliquis homo iustus: necesse est enim aliquem esse. Patet etiã in singularibus quidem si verũ est interrogatum negare: affirmare etiam uerum esse: ueluti, est ne Socrates sapiens? nõ Socrates, ergo non sapiens est. In uniuersalibus autem nõ est caue-
ea quæ similiter. res pōdetur.
 ra, quæ similiter dicitur: sed est negatio uera, uelut, est ne omnis homo sapiens? non, ergo omnis hõ non sapiens est, hoc enim est falsum: sed illud est verũ, ergo non omnis homo sapiens est: atq; hæc quidem est ea quæ opponitur: illa uero est ea, quæ est contraria: Eea autem, quæ infinita sũt nomina, uerbaq;: sunt q; opposita uocibus hisce, quæ sunt nomina, atq; uerba: ut non homo, non iustus: et huiuscemodi uoces, sine nomine, uerboq; uidebuntur esse negationes: at non sunt, semper enim necesse est negationem esse ueram uel falsam. At hisce, qui dixit, nõ homo, non magis, quam is, qui protulit homo: sed minus potius uerũ, uel falsum aliquid dixit: nisi quippiã ipsi addiderit. Hæc autem, est omnis non homo iustus nihil idem, quod nulla illarũ significat: nec item ea, quæ est ipsi opposita: non est, inquam, omnis non homo iustus. At hæc, omnis non homo non iustus est, idẽ quod illa significat, nullus nõ hõ iustus est. At enĩ nomina & uerba transposita idem significant: ueluti albus homo est, homo albus est. Nã si ita nõ sit eiusdem affirmationis plures erunt negationes: at demonstratum est unam oppositam esse unius: huius enim albus homo est, negatio est, albus homo non est, huius autem, homo albus est, si non est idem, quod ista, albus homo est: aut hæc erit negatio, non homo albus non est, aut ista, homo albus non est, at altera quidem negatio huius est, non homo

LIBER SECVNDVS.

albus est, altera verò negatio huius, albus hō est. Quare affirmatiōis vnius duæ erūt negationes. Patet igitur eadē affirmatiōnem fieri negationemue, si nominis positio, verbiq; mutetur.

De enunciationibus coniunctis, & diuisis. Cap. II.

V Num autem de multis, aut multa de vno, aut affirmare, aut negare: nisi sit vnū quippiā id, quod ex pluribus illis significatur non est affirmatio, neq; negatio vna. Atq; vnū dico, non si nomen vnū sit positū: non fit autē quid vnū, ex illis velut hō est forsitan, & animal, & bipes, & mure: atq; ex his etiā fit vnū quidam: ex albo vero, & homine, & ābulante non fit vnū. Quare neq; si vnū quippiā, de hisce quispiā affirmauerit, vna erit affirmatio: sed vox quidem vna plures autem affirmatiōnes, neq; rursus econtra si de vno dixerit hæc, sed similiter multæ. Quod si differendi interrogatio responsionis est postulatio, vel propositiōis, vel contradictionis alterius partis: propositio verò contradictionis vnius est pars, non erit ad hoc vna profecto responsio: neq; enim est ipsa interrogatio vna, & si est etiā vera. Sed de his est dictū in Topicis. Patet etiā insuper neq; quid est: interrogatiōne esse differendi: nā vt detur, ex interrogatiōne oportet, vt eligat vtrā velit ipse cōtradictionis partem enūciare: sed oportet interrogantē distinguēdo interrogatiōne proferre hoc pacto: vtrū hoc sit hō an non hoc. Cū autē eorum, quæ seorsum prædicantur, alia composita prædicentur: vt vnū omnia prædicatū: alia non prædicentur, quæ nā sit differentia? de homine nāq; vere dicitur animal seorsum, & bipes, seorsum, & hæc eadem simul, & vnū, & homo rursus & albū seorsum, & hæc eadem simul & vnū: sed non si quispiā est sutor,

*q. ex albo, prædicatū simul. et ut
vnu præc.*

*que sababat ia alia
negatione. s. alb. hō
nō est.*

*pro. dicitur. sup. ad
vtrūq;*

*simpliciter in qua alia
substantia.*

cō. d. m.

*diuisim
alia nō prædicatū. di
uisim et ut vnu
prædicatū.*

*Q
vtr
que
que
bū
in
pi
S
tu
ho
co
ve
C
d
m
e
m
Q
t
f
Q
e*

Et bonus, sutor dicendus est bonus. Nam si qui verum est seorsum
 utrunque: ideo et utrunque simul verum esse oporteat, multa se-
 quentur absurda. De homine namque quopiam verum est dicere et
 quod est homo, et quod est etiam albus: quare et totum, rursus si al-
 bum verum est dicere, et totum, quare erit homo albus, labus, atque hoc
 in infinitum abibit. Et rursus musicus albus ambulans, et haec sae-
 pius coniuncta dicentur, quorum in infinitum erit abitio. Praeterea si
 Socrates Socrates dicitur atque homo, Socrates Socrates homo dice-
 tur. Et si ipse homo seorsum et bipes dicitur: et simul homo bipes, et
 homo homo bipes dicitur. Patet igitur, si quisquam simpliciter
 complexiones ipsas fieri dixerit, multa absurda inde emergere,
 verum dicendum est nunc, quoniam sint pacto ponenda.

Quae igitur per accidens praedicantur, a t de eodem, aut alterum
 de altero, ea non erunt unum: velut homo, et albus quidem et
 musicus est, sed non unum est album ipsum et musicum: accidunt
 enim ambo eidem: neque si vere dicitur album musicum esse: album
 musicum unum quid erit: album enim per accidens musicum est,
 quare album musicum non erit quid unum. Quo circa neque su-
 tor bonus dicitur simpliciter: sed animal bipes: quippe cum non
 per accidens haec de illo dicantur: praeterea nec simul ea dicentur
 quorum alterum alteri inest. Quapropter nec album saepius di-
 cetur neque homo, homo animal est, aut bipes. Insunt enim haec ho-
 mini animal, atque bipes. At fit, ut eadem vere coniunctim di-
 cantur, atque seiunctim: nam aliquem hominem, hominem, aut ali-
 quem album hominem: hominem, atque album dicere licet: non ta-
 men semper. Sed cum in eo, quod est adiunctum, oppositorum quip-
 piam inest, ad quod sequitur contradictio, tunc non vere, sed fal-

praedicatum affirmatur
 si gillatum. de subie-
 ctis.

si albus. et ambulans
 potest affirmari
 de musico.

quod quidem. cum
 habeat una. s.
 sed plures.

et aliqua oppositio

LIBER SECVNDVS.

so dicitur: ut si mortuum hominem, hominem dixeris esse. Cū uero non inest, uere. *Aut* cum inest quidē semper non uere: cū uero non inest, non semper uere dicitur? ut *Homerus* est aliquid, uelut poeta. Est ne igitur an dicendum nō est? per accidēs enim ipsum, est, prædicatur de *Homero*: nā quia est poeta, sed nō per se de *Homero* ipsum, est, prædicatur. Quare in quibus prædicationibus, neque contrarietas inest, quod quidem facile discernetur: si pro nominibus rationes dicantur: & per se, & nō secundū accidens prædicantur: in hisce coniunctum et seorsum uera prædicatio fiet. Id autem, quod non est, non ex eo uere dicitur ens quippiam esse: quia est opinabile: non est enim ipsius opinio ipsum esse, sed ipsum non esse.

De enuntiationibus modorum possibilis contingentis impossibilis, & necessarij. Cap. 3.

His autem determinatis considerandū est deinceps quomodo se se habent affirmationes, & negationes adinucē huiusce generis: possibile est esse: non possibile est esse, cōtingens est esse: & non cōtingens est esse, & de impossibili simili modo, ac necessario. Sunt enim de ipsis dubitationes nōnullæ. Nā si complexionum, eæ inter sese contradictorie opponuntur: quæ per esse disponuntur, atq; nō esse. Huius enim hominē esse, negatio est hoc, hominē non esse, sed nō illud, non hominē esse. Et rem huius hominem esse, albū, hoc est negatio hominē albū non esse, sed nō illud hominē nō albū esse. Alioquin uere quispiā dixerit lignū hominē non albū esse, cū de quolibet affirmatio sit, aut negatio uera. Et nō solū in his ita fit, sed in illis etiā, in quibus esse non additur: uel facit id, quod pro ipso sumitur esse,

nam

circadictio.

*scilicet per se ipso de
in esse. quæ habent
uērbū qd negati
et affirmati.*

nā huius, hō ambula, tñō est hęc negatio, non hō ambulat, sed hęc hō nō ambulat, nihil enī refert hominē ambulare dicere: uel hominē ambulante esse. Si hęc in quā, ita sūt, atq; ubiq; dictus modus seruetur: huius etiā nimirū affirmationis possibile est esse, hęc erit negatio, possibile nō esse: sed nō illa nō possibile est esse. At uide uidetur et esse, & nō esse posse, òne nāq; qđ possibile est secari, uel ābulare, possibile est & nō ambulare, et nō secari. Atq; causa huius hęc est: òne enim, qđ hoc pacto possibile est, nō semper est actu. Quapropter ipsi cōpetet & ipsa negatio. Potest enim & nō ambulare, quod ābulare potest, & nō uideri, quod potest uideri. At fieri nequit, ut enūciatiōes oppositę de eodē sint uerę, non ergo affirmationis huius possibile est esse, hęc est negatio, possibile est nō esse. Fit enī ex his, ut aut idem de eodē affirmetur simul atq; negetur, aut nō per esse, atq; nō esse ea, quę addūtur affirmatiōes fieri, negatione sue. Quod si illud fieri nequit, hoc erit utiq; expetendū. Huius igitur possibile est esse, hoc est negatio nō possibile est esse, sed nō illud possibile est nō esse. Huius etiā cōtingēs est esse hoc est negatio nō contingēs est esse, eadē & de cæteris ratio de impossibili, in quā, & necessario. Namq; ut in illis esse atq; non esse sunt additiones: cætera uero res sunt subiecta, alia albū, alia homo, sic & in istis esse quidem, atq; non esse fiunt, ut subiecta: Posse uero & cæterę additiones distinguentes, uerū & falsum in ijs ipsis perinde atq; in ipsis ipsum esse, atq; nō esse facere solent. Huius autem possibile est non esse, negatio est non illud, non possibile est esse: sed hoc non possibile est nō esse. Et huius possibile est esse, non hoc possibile est non esse, sed illud nō possibile est esse.

Qua

possibile est esse et nō

possibile est esse, uerba.

dicta ipsa, i. modi et ceteri.

LIBER SECVNDVS.

Quapropter hæc possibile est esse, & possibile est nõ esse, se se
 mutuo sequi videtur. Idẽ enim possibile est esse, atq; non esse: nõ
 enĩ hæc possibile est esse, & possibile est non esse cõtradietorie
 opponuntur: sed ista possibile est esse, & non possibile est esse,
 nõquã de eodẽ sunt simul veras, oppositæ nanq; sunt. Hæc quoq;
 possibile est non esse, & non possibile est non esse, nõquã de
 eodẽ sunt ueræ. Similiter & huius affirmationis necesse est es-
 se, non hæc necesse est non esse, negatio est, sed hæc non necesse
 est esse. Huius autem necesse est nõ esse, negatio est, nõ necesse
 est non esse: huius etiã impossibile est esse, non hæc impossibile
 est non esse, sed illa non impossibile est esse, negatio est: at illius
 impossibile est non esse, hæc sane non impossibile est non esse,
 negatio est. Omnino autẽ quemadmodũ dictũ, est: esse quidẽ,
 ac non esse ponere oportet vti subiecta. Hæc autẽ ad ipsum ad-
 iungere esse, atque non esse affirmationẽ faciendo negationẽ ue.
 Atq; has oportet existimare oppositas esse: possibile, nõ pos-
 sibile: contingens non contingens: impossibile, non impossibile: ne-
 cessarium, non necessarium: verum, non verum. Consequentia
 quoq; cũ ratione fiunt, si hoc pacto ponãtur, nam illam quidem
 possibile est esse, sequitur hæc contingens est esse, atq; cum illa
 conuertitur. Et item hæc non impossibile est esse, non necesse est
 esse. At hæc possibile est non esse, contingens est non esse, hæc
 sane sequuntur, non impossibile est, non esse, & non necesse est
 non esse. Illas etiã nõ possibile est esse, & nõ contingens est
 esse, hæc porro sequuntur impossibile est esse, & necesse est nõ
 esse. Et illas insuper non possibile est non esse, & non contin-
 gens est non esse, hæc nimirum sequuntur impossibile est nõ esse,
 & necesse

i. ipsa dicta
 i. modos. esse pnc
 dicata.

mutua consequentia.
 sunt necesse imo
 modales.

¶ necesse est esse. Atque id, quod dicitur ex hisce, quæ hic ordine ponuntur perspicatur.

I

Possibile est esse.
Contingens est esse.
Non impossibile est esse.
Non necesse est esse.

III.

Non possibile est esse.
Non contingens est esse.
Impossibile est esse.
Necessarium est non esse.

II

Possibile est non esse.
Contingens est non esse.
Non impossibile non esse.
Non necesse est non esse.

IIII.

Non possibile est non esse.
Non contingens est non esse.
Impossibile est non esse.
Necessarium est esse.

Hæ igitur impossibile est esse, & non impossibile est esse, hæc contingens est esse, & possibile est esse: & non contingens est esse & non possibile est esse: contradictorie quidē: sed verso modo sequuntur. Affirmationem enim possibilis, possibile, inquam, est esse negatio sequitur impossibilis, negationem autē affirmatio. Hanc enim non possibile est esse, sequitur hæc impossibile est esse: nam impossibile est esse, affirmatio est: non impossibile autē esse negatio. At videndum est, quomodo sese habent necessarij enunciationes: atque patet non eodem modo sese habere, sed contrariæ quidem sequuntur. Contradictiones autem seorsum sunt collocatæ: huius enim necesse est non esse, non est hæc negatio, non necesse est esse. Fieri enim potest, ut de eodem amb.e sinveræ: quod enim necesse est nō esse, id non necesse est esse. Causa autem dissimilitudinis huius, hæc esse videtur, impossibile enim idem potest quod necessarium cum cōtrario assigna

tur

ita quod negatio h. q. a
W. affirmationem et
est contra

contradictio dicitur.

LIBER SECVNDVS.

tur modo: quod enim impossibile est esse, id non necesse est esse,
 sed necesse est non esse: & quod impossibile est non esse, id necesse
 est esse. Quamobrem si illæ perinde sese habent, atq; possibilis,
 & non possibilis enunciationes eæ non eodẽ modo, sed cõrario
 modo sese habebũt. Quippe cũ necessariũ, ac impossibile nõ idẽ
 significent: nisi verso modo fuerint assignata: quemadmodum
 diximus. At fieri non potest, vt hoc pacto collocetur necessarij
 cõtradictiones: quod enim necesse est esse, id possibile est esse: nã
 si ita non sit, sequetur sanẽ negatio: quippe cum necesse sit affir-
 mare, aut negare: Quare si non possibile est esse, impossibile est
 esse: impossibile est igitur id esse, quod necesse est esse: quod quidẽ
 absurdissimum esse cõstat. Atq; hæc possibile est esse, sequitur
 hæc, non impossibile est esse: at hanc sequitur illa, non necesse est
 esse: quo fit, vt quod necesse est esse, id non necesse sit esse,
 quod absurdum est. At verò neq; hæc necesse est esse, neq; illa
 necesse est non esse: sequitur illã possibile est esse: ei namq; quod
 possibile est ambo accidere possunt, vtrauis autem istarum sit
 vera, illa non erunt profecto vera: simul enim possibile est &
 esse, & non esse. Si verò necesse est esse, aut non esse, non erit
 possibile vtrũq;: restat igitur, vt hæc non necesse est non esse,
 hæc, possibile est esse sequatur: Hæc enim est vera profecto si
 de hac quoque dicatur necesse est esse. Hæc & contradicto-
 riẽ ei opponitur, quæ sequitur illã: non possibile est esse. Illã nã-
 q; sequitur hæc, impossibile est esse & necesse est non esse, cuius
 negatio est hæc, nõ necesse est nõ esse. Sequuntur igitur & hæc cõ-
 tradictiones perũle atq; cæteræ. Atq; nullũ prorsus absurdũ vi-
 detur emergere si hoc pacto põatur. Ambiget aut quispiã si hæc
necesse

de impossibili

*nõ eodẽ modo quoad
dictũ. sed cõrario.*

*in possibili sitũ
si possibile est esse
nõ possibile est esse*

nõ necesse est esse

si necesse est esse

necesse est esse, illa: possibile est esse, sequatur. Nā si nō sequatur, ea sane sequitur, quæ cōtradictorie illi opponitur, quæ quidem est, non possibile est esse, quod si quispiā nō hāc dixerit cōtradictorie oppositam illi esse, necesse est illum hanc esse dicere, possibile est non esse: quarū vtraq; falsa est, si de hac dicatur, vt patet, necesse est esse, quare illa possibile est esse, sequitur hanc necesse est esse. At verò idem rursus videtur esse possibile secari, ac non secari: & esse, atq; non esse. Ex quo fit, vt id, quod necesse est esse: sit contingens nō esse, quod quidem est falsum. Patet igitur non omne, quod possibile est vel esse, vel ambulare: illa etiam opposita posse, sed esse non nulla, in quibus illud non esse verū videtur: vt in hisce, quæ sine ratione possunt, quo pacto ignis calefacere potest, & potentiam habet rationis experte: potentia igitur hæ, quæ sunt participes rationis eadem pluriū sunt cōtrariorū: at hæ, quæ sunt rationis expertes nō ōnes: sed ignis vt dictum est, non potest calefacere, & non calefacere: neq; cetera oīa, quæ semper sunt actu. Aliqua tamē eorum, quæ potētias habent rationis expertes simul opposita suscipere possunt: verum hoc quidem huiusce gratia dictum est, vt ostendamus non omnem potētiam oppositorum esse susceptiuam, nec omnes eas, quæ sub eadem specie collocantur. Non nullæ autem potētiae equiuocæ sunt. Possibile enim non simpliciter dicitur: sed aliud quidē ob hoc dicitur: quia verū est, propterea quod actu est: veluti possibile est quempiam ambulare, quia ambulat: & omnino possibile est esse, quia iam id est actu, quod dicitur posse. Aliud autē ex eo, quia erit actu: vt possibile est quempiam ambulare, propterea quod ambulabit. Et hæc quidē potentia in his

nō omni quod
 sit potētia ad
 aliquod actu.
 quæ hanc potētia
 irrationalē

i. quæ ab ipsa ra-
 tione sui determi-
 nantur ad unum actu

nec ōnes actiue nec
 ōnes passiuæ

est